

Rapport 2007:9

Ekonomisk översikt för den kommunala sektorn

Hösten 2007

The logo for ÅSUB, featuring the letters 'ÅSUB' in a bold, white, sans-serif font. The 'Å' has a small circle above it. The letters are set against a dark blue background with a white grid pattern. The logo is partially obscured by a white, torn-paper-like edge effect.

ÅSUB

De senaste rapporterna från ÅSUB

- 2006:1 Företagsrådgivningen vid Ålands Handelskammare och Ålands Företagareförening – En utvärdering
- 2006:2 Det framtida utbildningsbehovet på Åland
- 2006:3 Konjunkturläget våren 2006
- 2006:4 Ekonomisk översikt för den kommunala sektorn våren 2006
- 2006:5 Kommunreform på Åland? En förstudie
- 2006:6 Konjunkturläget hösten 2006
- 2006:7 Ekonomisk översikt för den kommunala sektorn – hösten 2006
- 2006:8 Ålänningarnas partisympatier. Hösten 2006
- 2007:1 Konjunkturläget våren 2007
- 2007:2 Det åländska sjöklustret
- 2007:3 Ekonomisk översikt för den kommunala sektorn. Våren 2007
- 2007:4 Prognos för flitpengens utveckling 2008-2010. En analys av olika faktorerers inverkan på skattegottgörelsen
- 2007:5 Ekonomisk utsatthet och social trygghet på Åland
- 2007:6 Konjunkturläget hösten 2007
- 2007:7 "Olika behandling i lika situation." Om diskriminering i det åländska samhället
- 2007:8 Färöarna. En studie av institutionellt handlingsutrymme, ekonomisk utveckling och ekonomisk-politiskt lärande

Förord

Ålands statistik- och utredningsbyrå (ÅSUB) gör två gånger per år en ekonomisk översikt för den kommunala sektorn på uppdrag av Ålands Kommunförbund. Rapportens huvudsakliga syfte är att förse de åländska kommunerna med aktuellt ekonomiskt underlag för en bedömning av framtidsutsikterna med särskild hänsyn till de behov som framkommer i anslutning till budgetprocessen.

Längst fram i rapporten finns en kort sammanfattning av rapporten och en sammanfattande prognos för de mest centrala inkomstkällorna för kommunerna inför år 2008. Analyserna och prognoserna över den kommunala sektorns ekonomi har samlats i rapportens inledande avsnitt, medan en allmän bedömning av konjunkturläget och den åländska ekonomin finns som bakgrundsinformation i de följande avsnitten.

Analysen av det privata näringslivet baseras bland annat på information från de åländska företagen, något som gör det nödvändigt med en tidsmässig samordning med ÅSUBs allmänna konjunkturbedömning, som görs på uppdrag av landskapsregeringen. ÅSUB vill här passa på att tacka alla som på olika sätt bidragit med information.

Utredare Maria Rundberg har tillsammans med utredningschef Katarina Fellman varit ansvarig för arbetet med höstens rapport. Katarina Fellman har ända sedan starten, hösten 1999, varit huvudansvarig för den kommunala konjunkturbedömningen och har sålunda en stor sakkunskap inom området. Maria Rundberg har ansvarat för sammanställningen av höstens översikt, Katarina Fellman har skrivit avsnittet om utkomststödet och ekonomistatistiker Jouko Kinnunen har prognostiserat utvecklingen av skattgottgörelsen. Nytt för i höst är alltså att ÅSUB publicerar resultatet av en skattegottgörelseprognos i den ekonomiska översikten. Den allmäneconomiska bedömningen är i huvudsak hämtad från ÅSUBs konjunkturöversikt Konjunkturläget hösten 2007 (Rapport 2007:6). Bedömningen av den kommunala ekonomin avslutades i början av oktober 2007.

Såväl Kommunförbundet som ÅSUB tar gärna emot synpunkter och frågor om innehållet i rapporten. Om ytterligare information önskas går det bra att ta kontakt med Maria Rundberg på ÅSUB, telefon 25495.

Bjarne Lindström
Ålands statistik- och utredningsbyrå

Sigurd Lindvall
Ålands kommunförbund

Innehåll

Förord	2
Figurförteckning	6
Tabellförteckning.....	7
1. Sammanfattning	8
2. Upplägg av rapporten	11
3. Utvecklingen av den kommunala ekonomin	12
3.1 De kommunala nyckeltalen präglas av aktuella reformer.....	12
3.2 Förslag till förändringar inom utkomststödet 2008.....	17
3.3 Utvecklingen av kommunernas skatteinkomster	22
3.4 Landskapsandelarna till kommunerna	32
3.5 Kommunernas samlade skattefinansiering.....	35
4. Allmän ekonomisk översikt.....	37
4.1 Det internationella konjunkturläget	37
4.2 Konjunkturbilden i Finland och Sverige.....	38
5. Den åländska ekonomin	41
5.1 Allmän översikt.....	41
6. Näringslivsutvecklingen	45
6.1 Näringslivet som helhet	45
6.2 Utvecklingen inom näringslivets branscher ur ett regionalt perspektiv.....	48
Bilagor	57
Referenser	63

Figurförteckning

Figur 1. Kommunernas årsbidrag, nettoinvesteringar och avskrivningar, 1.000 euro	14
Figur 2. Kommunala nyckeltal per invånare, alla kommuner (euro/invånare)	15
Figur 3. Kommunernas nettodriftkostnader efter huvudsektor 2006*	16
Figur 4. Kommunernas nettodriftkostnader per invånare efter huvudsektor 2006*	17
Figur 5. Antal hushåll med bostadsbidrag respektive utkomststöd 1997-2005	18
Figur 6. Åldersfördelningen bland utkomststödstagarna åren 2001-2005, antal personer.....	19
Figur 7. Utkomststödstagares hushållsinkomst per konsumtionsenhet och månad före och efter skattefria transfereringar (kumulativt) år 2004. Ensamstående med hemmavarande barn.	20
Figur 8. Effektiv skattegrad och egentlig kommunal skattesats för kommunerna i genomsnitt.....	27
Figur 9. Fastighetsskattekalkyl per fastighetsslag och kommun 2007-2008, 1.000 euro (enl. debitering).....	31
Figur 10. Kommunernas samlade skattefinansiering, 1.000 euro	36
Figur 11. BNP-tillväxten på Åland i jämförelse med Finland och Sverige	41
Figur 12. Inflationen i Sverige, Finland och på Åland, januari 2005 till juli 2007 (3-månaders glidande medelvärde).....	42
Figur 13. Utvecklingen av klumpsumman och skattegottgörelsen, löpande priser.....	44
Figur 14. Konjunkturförväntningarna inom den privata sektorn 1998-2007	46
Figur 15. Omsättnings- och lönekostnadsutvecklingen inom det privata näringslivet	47
Figur 16. Omsättningens utveckling inom handeln samt handelsföretagens förväntningar, per region.....	49
Figur 17. Omsättningens utveckling inom servicesektorn samt serviceföretagens förväntningar, per region.....	52
Figur 18. Omsättningens utveckling inom primärnärings- och industriföretagen samt deras förväntningar, per region	56

Tabellförteckning

Tabell 1. Kommunernas samlade skattefinansiering i 1.000 euro samt euro per invånare.....	10
Tabell 2. Centrala poster från kommunernas bokslut och budgeter, 1.000 euro.....	13
Tabell 3. Centrala prognossiffror och antaganden.....	23
Tabell 4. Kalkyl över kommunernas förvärvsinkomstskatter, 1.000 euro (enligt debitering)	25
Tabell 5. Prognos för kommunernas andel av samfundsskatten 2005-2008, euro (enligt debitering)	29
Tabell 6. Sammandrag över kommunernas kalkylerade skatteinkomster, 1.000 euro	32
Tabell 7. Preliminära landskapsandelar per sektor och kommun år 2008, euro.....	33
Tabell 8. Landskapsandelarna per sektor 2005-2008, euro	35

1. Sammanfattning

Högkonjunktur råder fortsättningsvis inom den åländska ekonomin, men den mattas något under det närmaste året. BNP-tillväxten på Åland var enligt våra preliminära siffror 3,6 procent i fjol och hamnar enligt vår prognos på 4,8 procent i år. År 2008 väntar vi att tillväxten dämpas och hamnar kring 3,4 procent. Det är i första hand de åländska börsbolagens goda resultat som lyfter BNP-tillväxten i år.

Inflationen för i år beräknas hamna kring 1,5 procent. Det ökande inflationstrycket kommer sig av ett allmänt högre prisläge i omvärlden, ett högt resursutnyttjande, i synnerhet på en överhettad byggmarknad, stigande livsmedelspriser, höjd alkoholskatt, och av något stigande energipriser och högre löner. De sammantagna effekterna av detta innebär att inflationen kan stiga till 2,5 procent nästa år.

Vi har haft en sjunkande arbetslöshet under året, och sysselsättningsläget ser ut att bli fortsatt gott under den kommande 12-månadersperioden. Vi bedömer att förtroendet hos de åländska hushållen är fortsatt hög, trots stigande räntor.

Utvecklingen inom den åländska ekonomin är avhängig utvecklingen inom sjöfarten. Att tillväxten av den samlade omsättningen i det privata åländska näringslivet ser ut att bli starkare i år än i fjol, beror i första hand på förbättrad omsättning inom sjöfarten.

Sammantaget är utsikterna för såväl passagerarrederierna som fraktsjöfarten relativt goda under det närmaste året. Vi räknar med att höjningen av alkoholskatten i Finland och Estland vid årsskiftet ökar intäkterna på färjorna. En tonnageskattereform och sänkta farledsavgifter har aviserats för nästa år, vilket ger positiva signaler till sjöfarten.

Inkomstutvecklingen för landskapet Åland ser fortsättningsvis stabil ut de närmaste åren. Ålands budget finansieras till stor del av en avräkningsinkomst som år 2006 uppgick till 184,4 miljoner euro. Beloppet för år 2007 beräknas bli cirka 195 miljoner euro. För år 2008 förväntas beloppet kunna stiga till 205 miljoner euro. Utvecklingen av klumpsumman väntas sedan plana ut bland annat på grund av planerade skattelättnader.

Skattegottgörelsen ökade stadigt de första åren på 2000-talet och uppgick till hela 35,1 miljoner euro år 2005. Det rekordstora beloppet år 2005 beror på den stora ökningen av samfunds- och kapitalinkomstskatter, framför allt förorsakad av försäljningsvinsterna av de så kallade 'chipsaktierna'. 2006-års flitpeng ser ut att bli lägre än vad ÅSUB

uppskattade i vårens rapport och vi har sålunda skrivit ned prognosen till 23,1 miljoner euro. För åren 2007 och 2008 uppskattas skattegottgörelsen uppgå till ca 24,4 respektive ca 25,7 miljoner euro. Det måste dock påpekas att den under 2008 eventuellt kommande reformen av tonnageskattelagen radikalt kan förändra mängden uppburna samfundsskatter, då i grova drag hälften av Ålands samfundsskatter härstammar från sjötransporter.

Utvecklingen av kommunernas ekonomi har under de senaste åren varit svag, men boksluten för år 2006 är betydligt ljusare än budgeterna för samma år vad gäller skatteintäkterna, landskapsandelarna och årsbidraget – sammantaget uppvisade kommunerna ett överskott istället för ett budgeterat underskott. Enligt boksluten för år 2006 ökade nämligen skattefinansieringen snabbare än nettoutgifterna för verksamheten, vilket innebar att kommunernas årsbidrag steg med hela 45 procent. Sammantaget uppvisade de åländska kommunerna alltså ett överskott om nästan 3,6 miljoner euro. Under år 2006 fortsatte dessutom nettoinvesteringarna att sjunka. Den långfristiga lånestocken fortsatte att öka, dock betydligt långsammare än de föregående åren.

Enligt budgeterna för 2007 beräknas nettodriftkostnaderna för verksamheten öka snabbare än skattefinansieringen. Skatteintäkterna förväntas nämligen minska enligt kommunernas budgetar. De lägre skatteintäkterna kan förklaras med att den genomsnittliga kommunala skattegraden sjönk en aning och det allmänna avdraget återinfördes år 2007. Kommunerna kompenseras dock fullt ut av landskapet för detta avdrag. Jämfört med boksluten för år 2006 beräknas kommunernas årsbidrag sålunda minska med nästan 29 procent. Sammantaget är underskottet nästan 1,7 miljoner euro i kommunernas budgeter för år 2007. Kommunernas planerade nettoinvesteringar beräknas öka något från år 2006 och uppgå till 12,7 miljoner euro i år. Den långfristiga lånestocken beräknas öka med 2,3 miljoner euro, netto.

Införandet av det nya landskapsandelssystemet år 2008 beräknas sammantaget stärka kommunernas årsbidrag betydligt. Kommunerna ska dock framöver stå för en betydligt större del av sina framtida kostnader för investeringar i anläggningar, vilket betyder att det måste finnas ett ökat utrymme för avskrivningar.

Utvecklingen av skattefinansieringen (se *Tabell 1*), det vill säga skatteinkomster och landskapsandelar sammantaget, uppgick till 5,6 procent 2005, för att därefter mattas av något år 2006 och endast uppgå till 1,2 procent år 2007. Orsaken till den långsamma ökningen 2007 kan förklaras med återinförandet av det allmänna avdraget samma år. Kommunerna kompenseras dock fullt ut för detta avdrag av landskapet. Kompensationen syns dock inte i denna tabell.

Tabell 1. Kommunernas samlade skattefinansiering i 1.000 euro samt euro per invånare

	2005	2006*	2007**	2008**
Skatteinkomster, tot.	71 805	75 540	76 462	79 606
Landskapsandelar	20 214	20 115	20 380	31 522
Skattefinansiering, tot.	92 019	95 655	96 842	111 129
<i>Förändring, %</i>	<i>5,6</i>	<i>4,0</i>	<i>1,2</i>	<i>14,8</i>
<i>Skattefinansiering, euro per invånare</i>	<i>3 469</i>	<i>3 574</i>	<i>3 597</i>	<i>4 098</i>
<i>Förändring, %</i>	<i>4,9</i>	<i>3,0</i>	<i>0,7</i>	<i>13,9</i>
Prövningsbaserade stöd och kompensationer ingår inte här				

År 2008 uppskattas skattefinansieringen öka med hela 15 procent i och med införandet av det nya landskapsandelssystemet. Landskapsandelarna beräknas nämligen öka med hela 55 procent, medan skatteinkomsterna beräknas öka med drygt 4 procent.

Om man även beaktar kompensationer till kommunerna från landskapet, blir utvecklingen än bättre.

2. Upplägg av rapporten

Uppgifterna om det ekonomiska läget både internationellt och specifikt för den åländska ekonomin har i huvudsak hämtats ur ÅSUBs konjunkturanalys från september i år (Rapport 2007:6) och anpassats till den kommunala sektorns behov på Åland. Den allmänna ekonomiska översikten av det internationella konjunkturläget och speciellt konjunkturbilden i Finland och Sverige redogörs kortfattat för i kapitel 4. Medan en allmän sammanfattad översikt av den åländska ekonomin med uppgifter om exempelvis BNP-tillväxt, inflationstakt, arbetslöshet, flyttningsrörelse samt inkomstutvecklingen för landskapet Åland görs i kapitel 5. Slutligen i kapitel 6 tittar vi lite närmare på utvecklingen inom det åländska näringslivet ur ett regionalt¹ perspektiv.

De mest efterfrågade avsnitten om kommunernas ekonomi med prognoser för kommunernas inkomster finns i kapitel 3. I det första avsnittet i kapitlet finns uppgifter om hur ekonomin utvecklats under de senaste åren och vi ser på utvecklingen av de kommunala nyckeltalen. I samma kapitel beskrivs sedan utvecklingen av kommunernas skatteinkomster i form av förvärvsinkomstskatterna, samfundsskatterna, fastighetsskatterna och slutligen landskapsandelarna till kommunerna. I samma kapitel presenteras även en prognos för inkomsterna från de tre kommunala skatteslagen för åren 2007 och 2008.

De politiska beslut som berör kommunernas verksamhet och ekonomi har så långt som möjligt beaktats och de ekonomiska konsekvenserna av dem presenteras i form av tabeller och diagram.

Rapporten är i huvudsak upplagd så att informationen i textdelen presenteras per region eller för hela Åland. *Den intresserade kan ta kontakt med ÅSUB för att få information om den enskilde kommunen.* Det här gäller speciellt de efterfrågade kalkylbladen med underlag för kalkylering för kommunalskatten skilt för varje kommun.

I rapportens tabeller och diagram anger beteckningen * att uppgiften är preliminär och beteckningen ** att det är fråga om prognos eller framskrivning av utvecklingen.

---

¹ Regionerna är följande: Mariehamns stad; centralkommunerna Finström, Hammarland, Jomala och Lemland; randkommunerna Eckerö, Geta, Lumparland, Saltvik och Sund samt skärgårdskommunerna Brändö, Föglö, Kumlinge, Kökar, Sottunga och Vårdö. Med "landsbygden" avses samtliga kommuner på fasta Åland förutom Mariehamn.

3. Utvecklingen av den kommunala ekonomin

De åländska kommunernas ekonomi finansieras i huvudsak av skatteintäkter, landskapsandelar och olika avgifter. Skatteinkomsterna är den mest betydelsefulla inkomstkällan för kommunsektorn, medan landskapsandelarna utgör den näst största inkomstkällan. Nedan granskas utvecklingen av dessa centrala inkomstslag tillsammans med utvecklingen av de kommunalekonomiska förutsättningarna i övrigt, för att få en helhetsbedömning av läget inom den kommunala sektorn på Åland. Alla tidsserier anges i löpande priser, inflationen har inte beaktats.

3.1 De kommunala nyckeltalen präglas av aktuella reformer

I tabellen nedan sammanfattas några centrala poster från kommunernas bokslut för åren 2004-2006 samt från budgeterna för år 2007. Uppgifterna är hämtade från ÅSUBs statistik. Budgeterna innehåller vanligen ett visst mått av försiktighet, varför inte några långtgående slutsatser kan dras på basen av dessa. Alla kostnader och underskott anges som negativa tal, medan intäkter och överskott är positiva.

Verksamhetsbidraget visar driftens nettokostnader, som ska finansieras med skatteinkomster och landskapsandelar, och är sålunda alltid negativt. Medan årsbidraget visar hur mycket som finns kvar för amorteringar och avskrivningar efter att de löpande kostnaderna täckts. Årsbidraget påverkas av den kommunala skatteprocenten, vilket bör beaktas vid jämförelser mellan kommuner. Kommunernas resultaträkning mynnar ut i räkenskapsperiodens överskott eller underskott, där även exempelvis förändringar av fonder och reserver ingår.

Tabell 2. Centrala poster från kommunernas bokslut och budgeter, 1.000 euro

	2004	2005	2006	2007
	Bokslut	Bokslut	Bokslut	Budget
Verksamhetsbidrag	-81 702	-86 082	-89 769	-93 227
<i>Förändring, %</i>	<i>4,1</i>	<i>5,4</i>	<i>4,3</i>	<i>3,9</i>
Skatteintäkter	69 079	72 072	77 007	76 102
<i>Förändring, %</i>	<i>5,9</i>	<i>4,3</i>	<i>6,8</i>	<i>-1,2</i>
Kommunalskatt	58 809	59 492	65 058	64 187
Fastighetsskatt	1 030	1 304	1 557	1 528
Samfundsskatt	8 346	10 512	9 141	9 498
Övr. skatteint.	894	764	1 251	890
Landskapsandelar	21 818	22 268	24 374	26 195
<i>Förändring, %</i>	<i>-5,0</i>	<i>2,1</i>	<i>9,5</i>	<i>7,5</i>
Årsbidrag	8 180	7 043	10 181	7 245
<i>Förändring, %</i>	<i>-12,2</i>	<i>-13,9</i>	<i>44,6</i>	<i>-28,8</i>
Avskrivningar enl plan+nedskrivningar	-7 612	-8 259	-8 446	-8 923
Räkenskapsperiodens överskott/underskott	522	-1 192	3 588	-1 678
Investeringar, netto	-26 551	-18 223	-11 886	-12 735
Förändr i långfristiga lånestocken	20 135	7 488	2 403	2 269

Utvecklingen av kommunernas ekonomi har under de senaste åren varit svag, men boksluten för år 2006 är betydligt ljusare än budgeterna för samma år vad gäller skatteintäkterna, landskapsandelarna och årsbidraget - sammantaget uppvisade kommunerna ett överskott istället för ett budgeterat underskott.

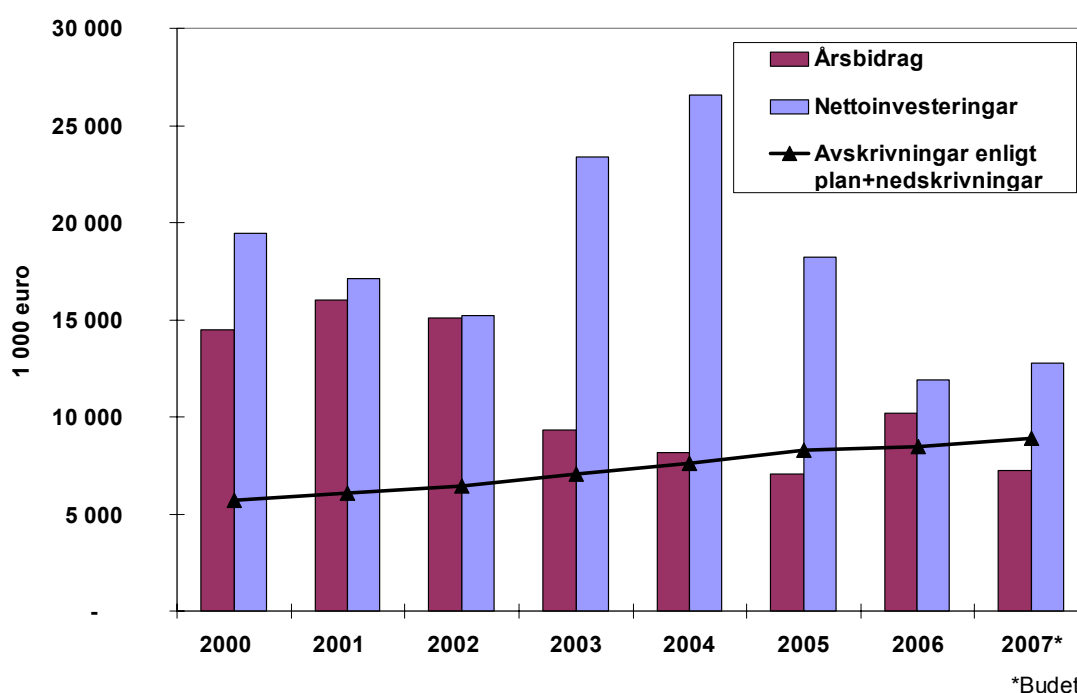
Enligt boksluten för år 2006 steg nettoutgifterna för verksamheten med 4,3 procent 2005-2006. Skattefinansieringen, det vill säga skatteintäkterna och landskapsandelarna, ökade dock snabbare (+7,5 procent), vilket innebar att kommunernas årsbidrag steg med hela 44,6 procent. Sammantaget uppvisade de åländska kommunerna alltså ett överskott om nästan 3,6 miljoner euro. Under år 2006 fortsatte dessutom nettoinvesteringarna att sjunka, med 34,8 procent jämfört med året innan. Den långfristiga lånestocken fortsatte att öka, dock betydligt långsammare 2006 än de föregående åren.

Enligt budgeterna för år 2007 beräknas nettodriftkostnaderna för verksamheten öka snabbare än skattefinansieringen. Skatteintäkterna förväntas minska med 1,2 procent, dels på grund av att den genomsnittliga kommunala skattegraden sjönk en aning och dels på grund av återinförandet av det allmänna avdraget 2007. Däremot beräknas överföringarna från landskapet öka med 7,5 procent. Jämfört med år 2006 beräknas kommunernas årsbidrag minska med nästan 29 procent. Tretton kommuner har budgeterat med negativt resultat i år och två kommuner har därtill en budget med

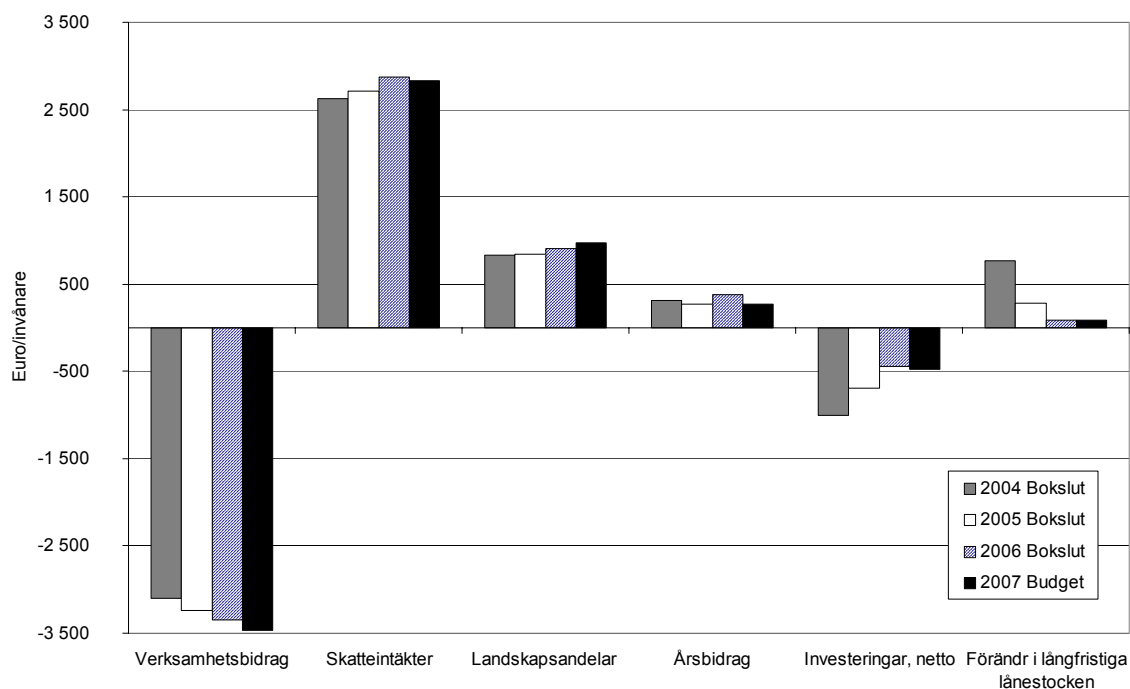
negativt årsbidrag. Sammantaget är underskottet nästan 1,7 miljoner euro i kommunernas budgeter för år 2007.

Kommunernas planerade nettoinvesteringsutgifter beräknas öka en aning från år 2006 och uppgå till 12,7 miljoner euro i år. Närmare hälften av detta belopp avser kommunerna finansiera med upplåning. Den långfristiga lånestocken beräknas enligt budgeterna öka med 2,3 miljoner euro, netto.

Figur 1. Kommunernas årsbidrag, nettoinvesteringar och avskrivningar, 1.000 euro

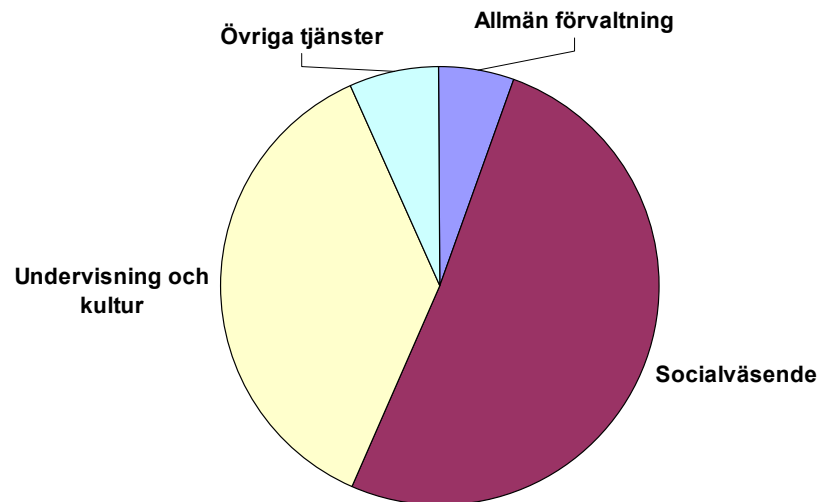
Utvecklingen av kommunernas årsbidrag, nettoinvesteringar och avskrivningar åren 2000-2007 åskådliggörs i *Figur 1*. Årsbidraget visar alltså, förenklat sagt, hur mycket som finns kvar för amorteringar och avskrivningar och borde sålunda på längre sikt vara så stort att det täcker avskrivningarna. Enligt 2005 års bokslut uppgår dock årsbidragen till endast 85 procent av avskrivningarna och enligt budgeten för år 2007 till 81 procent av avskrivningarna. I figuren kan vi också tydligt se att nettoinvesteringar var som störst åren 2003 och 2004, men har därefter ökat långsammare.

Figur 2. Kommunala nyckeltal per invånare, alla kommuner (euro/invånare)

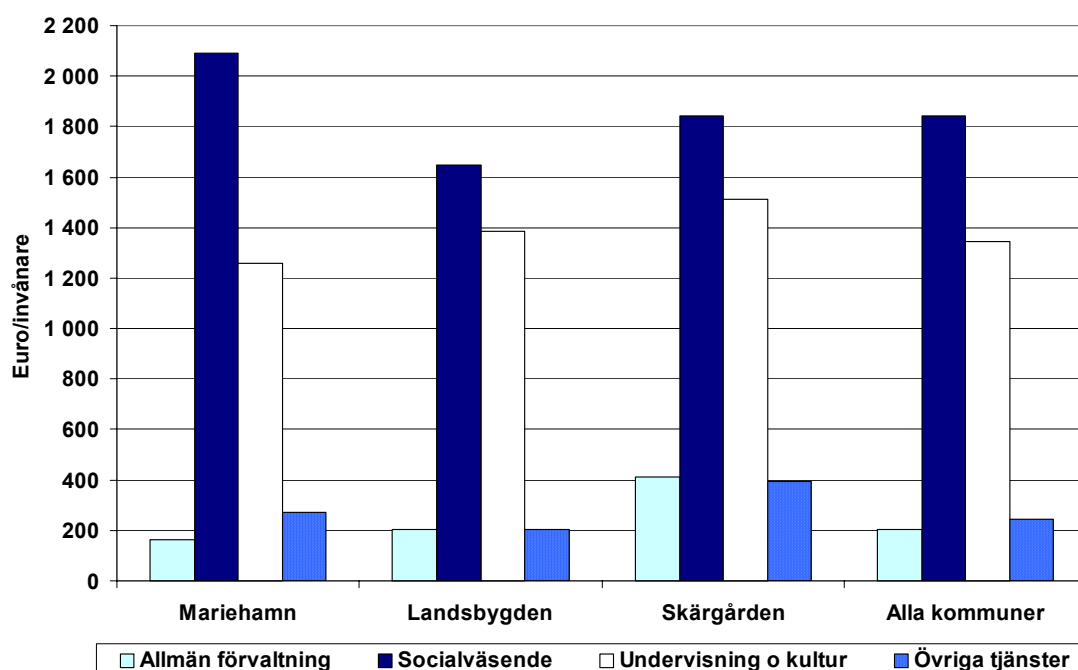
I *Figur 2* åskådliggörs utvecklingen av några av de kommunala nyckeltalen per invånare. Såsom vi tidigare konstaterat ökar nettoutgifterna för verksamheten stabilt med 4-5 procent per år, medan skatteintäkterna förväntas minska något år 2007 jämfört med rekordåret 2006 och landskapsandelarna ökar båda åren. Vi kan se att årsbidraget ökade år 2006, men förväntas minska år 2007. Nettoinvesteringarna per invånare har de senaste åren minskat och ligger år 2007 ungefär på samma nivå som år 2006. Sålunda har ökningen av den långfristiga länestocken per invånare var betydligt långsammare åren 2006 och 2007.

I figurerna 3 och 4 nedan åskådliggörs nettodriftkostnaderna år 2006 per huvudsektor². Som vi ser i *Figur 3* står socialväsendet för hälften av kommunernas nettodriftkostnader, undervisning och kultur för ca 35 procent och övriga tjänster och allmän förvaltning för drygt 5 procent vardera.

² Diagrammen baseras på preliminär, inte publicerad statistik från ÅSUB.

Figur 3. Kommunernas nettodriftkostnader efter huvudsektor 2006*

De preliminära nettodriftkostnaderna per sektor, region och invånare år 2006 åskådliggörs i *Figur 4*. Nettodriftkostnaderna per invånare för den sociala sektorn är alltså högst i samtliga regioner följt av kostnaderna för undervisning och kultur. Högst är kostnaderna per invånare för socialväsendet i Mariehamn, medan nettodriftkostnaderna per invånare för de övriga sektorerna är högst i skärgården. Staden har de lägsta nettokostnaderna per invånare för den allmänna förvaltningen samt undervisning och kultur tack vare de stordriftsfördelar som kan uppnås i större kommuner.

Figur 4. Kommunernas nettodriftkostnader per invånare efter huvudsektor 2006*

En jämförelse med motsvarande uppgifter år 2005 visar att kommunernas nettodriftskostnader per invånare för den allmänna förvaltningen verkar ha minskat, medan utgifterna för socialväsendet samt undervisning och kultur har ökat.

3.2 Förslag till förändringar inom utkomststödet 2008

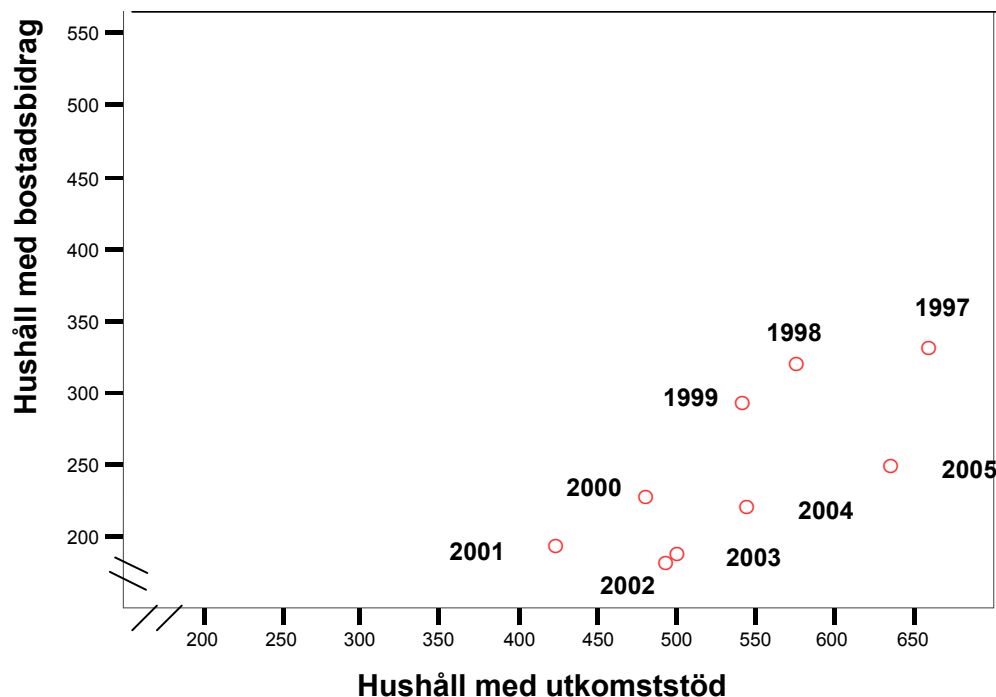
ÅSUB gjorde våren 2007 en utredning om hur de sociala stödsystemen fungerar på Åland. Resultatet publicerades i ÅSUB:s rapport (2007:5) Ekonomisk utsatthet och social trygghet på Åland. Av rapporten framgår att antalet mottagare av utkomststöd minskade under senare delen av 1990-talet i takt med att den åländska ekonomin stärktes, men att det skedde en vändning 2001, då antalet stödmottagare plötsligt började öka igen. Detta medan antalet mottagare av utkomststöd fortsatte att sjunka i riket. Mest har antalet utkomststödstagare i Mariehamn ökat.

Det visade sig också att antalet mottagare av utkomststöd ökade snabbare än antalet mottagare av bostadsbidrag. Utkomststödet relativa betydelse ökade således i jämförelse med bostadsbidragets betydelse under perioden 2001-2005 (*Figur 5*). Vidare visade det sig att den genomsnittliga tiden för vilken ett hushåll beviljats utkomststöd steg under samma period, från 3,4 månader till 4,1 månader. Samtidigt ökade det genomsnittliga beloppet för utkomststödet, räknat per invånare och år. Mellan åren 2001 och 2005 sjönk andelen klienter som beviljades utkomststöd för endast en månad, från 59 till 49 procent.

Figur 5. Antal hushåll med bostadsbidrag respektive utkomststöd 1997-2005

(Källa: ÅSUB:s rapport 2007:5)

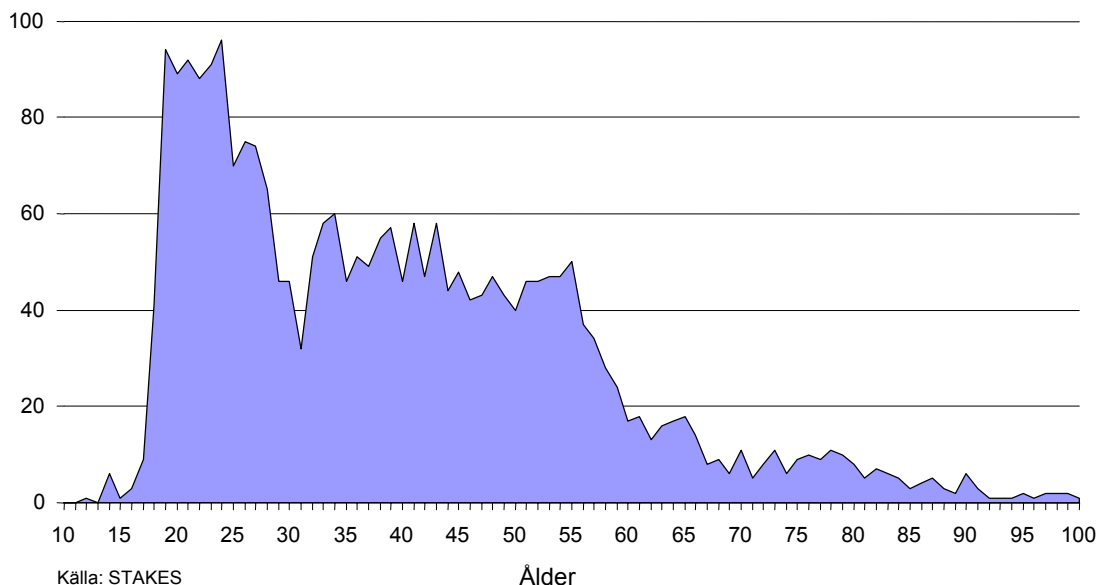
Behovet av utkomststöd varierar mellan olika hushållstyper. I ÅSUBs studie användes ett mått, den relativa fattigdomsgränsen³ (gränsen går vid 60 procent av medianvärdet för den disponibla inkomsten) för att mäta risken för relativ fattigdom och därmed eventuellt behov av olika prövningsbaserade ekonomiska stödformer. Det visade sig att det framför allt är de ensamboende samt ensamstående föräldrar med hemmaboende barn som riskerar att hamna under den relativa fattigdomsgränsen. Bland de ensamboende var det de unga samt pensionärerna där andelen under den relativa fattigdomsgränsen var högst, kvinnorna var särskilt utsatta i båda grupperna.

Däremot är andelen mottagare av utkomststöd inte högre bland pensionärerna, medan antalet mottagare i åldern 18-27 år är relativt högt (*Figur 6*). För att erhålla utkomststöd förutsätts att hushållet söker om stöd, vilket kan vara en viktig förklaring till varför inte fler pensionärer mottar stödet. Yngre ensamstående samt ensamförsörjare är klart överrepresenterade bland hushållen som mottar utkomststöd, det samma gäller för bostadsbidraget.

³ För närmare metodbeskrivning se ÅSUB Rapport 2007:5, sidan 38.

Figur 6. Åldersfördelningen bland utkomststödstagarna åren 2001-2005, antal personer.

(Källa: ÅSUB:s rapport 2007:5)

Det finns enligt utredningen tecken på att barnfamiljerna är på väg att få det svårare ekonomiskt. Under perioden 1990-talet och fram till 2004 har andelen mottagare av utkomststöd bland barnfamiljerna ökat, detta medan andelen som fått bidrag bland flera andra grupper minskat. Mellan 2000-2005 ökade andelen barnfamiljer med utkomststöd på Åland från 3,1 till 3,6 procent, medan andelen sjönk i Finland som helhet.

För att granska vilken effekt de ekonomiska sociala stöden har, beräknades den relativa fattigdomsgränsen per konsumtionsenhet fram⁴. Det innebar enkelt uttryckt att man istället för att räkna fattigdomsgränsen endast per person, även beaktar hur många vuxna respektive barn som finns i varje hushåll. Tanken bakom detta beräkningssätt är att om man är flera personer i ett hushåll kan man klara sig med lite lägre inkomster per person, vissa utgifter och viss utrustning behövs bara i ett exemplar per hem. Den relativa fattigdomsgränsen per konsumtionsenhet var totalt sett 919 euro per månad år 2004.

Efter att vi räknat fram den disponibla nettoinkomsten före skattefria transfereringar för olika hushållstyper lade vi på de olika bidragen i den ordning de erläggs eller beviljas för att se vilken effekt de olika stödslagen har. Först lades barnbidraget på den disponibla nettoinkomsten för barnfamiljer och därefter underhållsbidrag eller –stöd om det gällde ensamförsörjare. Därefter adderades bostadsbidraget till och sist utkomststödet, eftersom det stödet är det bidrag som beviljas i sista hand, om inte

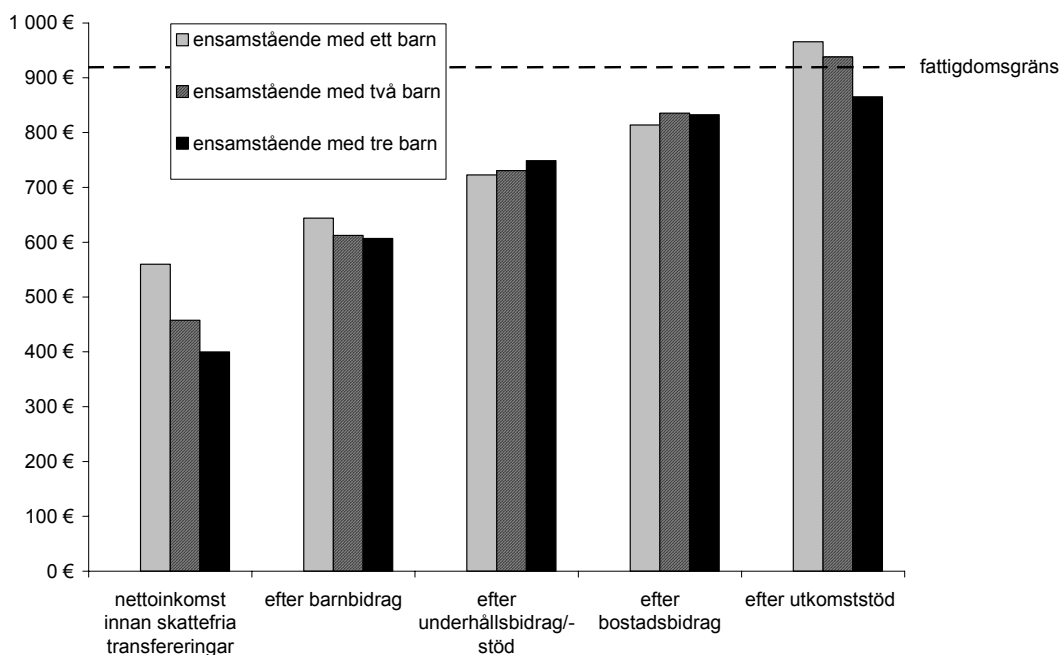
⁴ För en närmare metodbeskrivning se ÅSUB Rapport 2007:5, sidan 40.

försörjningen kan ordnas på annat sätt.

Det visade sig att speciellt ensamstående med barn ligger under den relativa fattigdomsgränsen i utgångsläget. Ensamstående med ett barn har i genomsnitt en nettoinkomst på 560 euro innan skattefria transfereringar, ensamstående med två barn 458 euro, och ensamstående med tre barn inte mer än 400 euro per månad och konsumtionsenhet. Barnbidraget jämnar ut inkomstskillnaderna så pass att alla ensamförsörjarhushåll hamnar på en månadsinkomst per konsumtionsenhet över 600 euro (Figur 7). Även dessa uppgifter gäller för år 2004. I våra beräkningar är underhållsbidraget/-stödet en post som vi förenklat behandlar som en social transferering, fastän den i realiteten till största delen utgörs av en överföring från en förälder till en annan. Denna transferering innebär ett viktigt tillskott till inkomsten, i synnerhet för familjerna med flera barn.

Figur 7. Utkomststödstagares hushållsinkomst per konsumtionsenhet och månad före och efter skattefria transfereringar (kumulativt) år 2004. Ensamstående med hemmavarande barn.

(Källa: ÅSUB:s rapport 2007:5)

Bostadsbidraget innebär för de ensamstående med barn att inkomsten som står till deras förfogande stiger med 84-105 euro per månad och konsumtionsenhet. För enpersonshushållen är tillskottet i genomsnitt 42 euro per månad. Utkomststödet slutligen ökar den disponibla inkomsten med i genomsnitt mellan 33 och 152 euro per konsumtionsenhet för ensamstående med barn och med 149 euro för enmanshushållen.

Sammantaget ger de skattefria transfereringarna ett tillskott till den disponibla inkomsten som lyfter enpersonershushållen samt hushållen med ett eller två barn till en nivå strax över den relativa fattigdomsgränsen. De ensamstående med tre barn däremot stannar under fattigdomsstrecket även efter alla transfereringar med en genomsnittlig disponibel inkomst på 865 euro per konsumtionsenhet (se *Figur 7*).

I beräkningarna ovan har vi illustrerat effekterna av de olika stödformerna *i genomsnitt* för de olika typfamiljerna. Det förekommer dock en viss variation även inom de olika familjeslagen. Om man ser på *andelen* av de familjer som lyfts över fattigdomsgränsen, så kommer 63 procent av de ensamstående föräldrarna med ett barn, 44 procent av de ensamstående med två barn och endast 20 procent bland de ensamstående med tre barn över fattigdomsgränsen efter alla sociala transfereringar. Inkomstspridningen inom de olika familjegrupperna minskar dock betydligt med hjälp av de olika stöden.

På basen av ÅSUBs rapport har landskapsregeringen analyserat gällande bestämmelser om barnbidrag, bostadsbidrag, utkomststöd samt folkpensioner. Analyserna har utmynnat i att man redan inför 2008 års budget föreslår en höjning av barnbidraget och ensamförsörjartillägget enligt följande:

- för första barnet från 105,45 till 110 euro
- för andra barnet från 133,20 till 143 euro
- för tredje barnet från 168,36 till 185 euro
- för fjärde barnet från 190,56 till 214 euro
- för femte barnet och varje följande barn från 225,71 euro till 259 euro samt
- ensamförsörjartillägget från 37,00 till 50,00 euro per barn.

Utkomststödet regleras i landskapslag (1998:66) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd. För att förbättra de mest utsatta barnfamiljernas situation och för att också de barnfamiljer som samtidigt lyfter utkomststöd skall få ta del av de planerade höjningarna av barnbidraget och ensamförsörjartillägget föreslår landskapsregeringen att 2 § landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd ändras så att 20 % av barnbidraget och 50 % av ensamförsörjartillägget inte beaktas som inkomst vid fastställandet av utkomststöd.

För att inte behöva ändra landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd vid framtida höjningar av barnbidrag och ensamförsörjartillägg föreslås att avdragen inte såsom idag anges i belopp utan som en andel i procent av barnbidraget och ensamförsörjartillägget⁵.

---

⁵ Se ”Begäran om utlåtande över förslag till ändring av landskapslag (1998:66) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd”

Eftersom kommunerna ansvarar för utkomststödets, och landskapet för barnbidraget samt ensamförsörjartillägget innebär förslaget att kostnaderna stiger för såväl landskapet som kommunerna. För kommunerna ökar kostnaderna, eftersom det avdrag hushållen får göra från barnbidraget och ensamförsörjartillägget då den disponibla inkomsten beräknas, föreslås stiga. Emedan utkomststödet storlek bestäms av skillnaden mellan utgifter och disponibel inkomst samt tillgångar, beräknas kostnaderna för utkomststödet därmed öka.

3.3 Utvecklingen av kommunernas skatteinkomster

Skatteinkomsterna är alltså den viktigaste inkomstkällan för den kommunala sektorn som helhet och behovet att kunna prognostisera dessa inkomster är sålunda stort. Samtidigt är tillgången på aktuell information om utvecklingen av skatteinkomsterna begränsad. Beskattningen för år 2006 slutförs nämligen i slutet av oktober i år, då budgetberedningen för år 2008 till stor del är klar. Poängteras bör att osäkerhetsfaktorerna inför år 2008 är många och flera av de antaganden som använts i kalkylerna kan därför komma att ändras före årsskiftet.

Informationskällor

Kalkylerna för de olika skatteinkomstslagen som presenteras nedan har följande källor som grund. När det gäller förvärvsinkomst- och samfundsskatterna har utgångspunkten varit den preliminära (8.10.2007) debiteringsstatistiken för år 2006 från Skattestyrelsen samt debiteringsuppgifter från sensommaren när det gäller fastighetsskatterna. För prognoserna har mervärdesskatteregister- och företagsregisterinformation, ÅSUBs konjunktürenkäter till företagen, nationalräkenskapsdata, befolkningsrörelse- och bostadsproduktionsstatistik samt annan relevant statistik från ÅSUB använts. Dessutom har de åländska börsbolagens och andra större företags bokslut och delårsrapporter granskats.

Antaganden

I sammanställningen i tabellen nedan finns följande antaganden och preliminära data som beräkningarna av skattebasens utveckling bygger på: den åländska BNP-utvecklingen för år 2006 beräknas ha uppgått till en reell tillväxt på ca 3,6 procent. För i år visar ÅSUBs prognoser på en starkare tillväxt på 4,8 procent, som åter förväntas försvagas år 2008. Den totala samfundsskatteprocenten för företagen antas vara oförändrad på 26 procent även år 2008 och även kommunsektorns andel av skatterna förväntas bli den samma som i år. Dessutom har det förbättrade läget inom passagerarsjöfarten beaktats i beräkningarna.

Enligt preliminära beräkningar för år 2006 steg förvärvsinkomstsumman med 3,1 procent och förväntas öka med 4,2 procent i år och 4,3 procent år 2008. Utvecklingen av förvärvsinkomsterna (brutto) har kalkylerats som helhet, i underlaget för kalkylen har dock undergrupper såsom löneinkomster, pensionsinkomster, arbetslöshetsskydd analyserats. Prognosen för år 2008 bygger på bedömningen att sysselsättningsutvecklingen hålls på ungefär samma nivå som i år, befolkningstillväxten fortsätter samt att lönerna inom den offentliga sektorn stiger i och med höstens löneuppgörelser. Kommunsektorn förtjänstnivåindex beräknas i år stiga med i snitt drygt tre procent och nästa år med sex procent. Kommunsektorns kostnadsnivå kommer sålunda år 2008 att stiga rätt snabbt jämfört med tidigare år och prisindexet för basservicen förväntas stiga med minst 4 procent i snitt.

Tabell 3. Centrala prognossiffror och antaganden

	2005	2006*	2007**	2008**
BNP till marknadspris, volymförändring, %	0,3	3,6	4,8	3,4
Förvärvsinkomstsumman, förändring, %	3,9	3,1	4,2	4,3
Befolkningstillväxt	236	157	180-200	140-170
Arbetslöshetsgrad (öppen), %	2,3	2,2	2,1	2,1
Prisindex för basservicen 2000=100	3,9	4,0	2,9	4,0
Konsumentprisindex, förändring %	0,9	1,7	1,5	2,5
Byggnadskostnadsindex, förändring %	3,6	3,8	5,5	3,5
Kort ränta (euribor 3 mån), %	2,2	3,1	4,2	4,6
Kommunal skatteprocent, vägt medeltal	16,6	16,8	16,7	16,7
Samfundsskatteprocent	26,0	26,0	26,0	26,0

Förvärvsinkomstskatterna

Kalkylen för förvärvsinkomstskatterna presenteras i *Tabell 4* för kommunerna sammantaget och i rapportens bilagedel för de tre regionerna; Mariehamn, landsbygden och skärgården. *För den intresserade kan underlagstabellerna per kommun erhållas från ÅSUB.*⁶

Bland de så kallade *riksavdragen* (de avdrag i kommunalbeskattningen som är identiska

⁶ De kommunvisa kalkylerna är uppgjorda i excelformat med möjlighet att föra in egna bedömningar av till exempel tillväxten i förvärvsinkomsterna eller den kommunala skatteprocenten. Alla avdrag och den skatt som ska debiteras räknas automatiskt ut i excel-bladet.

med avdragen i rikslagstiftningen) presenteras endast de där förändringar skett under de aktuella åren eller där en precisering annars har betydelse för beräkningen av skatteutfallet.

De avdrag som är specifika för den åländska lagstiftningen eller där utformningen avviker från den i riket, här kallade *åländska avdrag*, är alla specificerade för att klargöra omfattningen av dem. Det bör dock betonas att det ytterst är Lagtinget som beslutar om alla de avdrag som tillämpas i kommunalbeskattningen på Åland. Enligt den nya lagstiftningen om landskapsandelar och kompensationer till kommunerna som tillämpas första gången för år 2008 ska kommunerna kompenseras för alla avdrag i kommunalbeskattningen, där avdragen är högre på Åland än i Riket. Sålunda har 5,1 miljoner euro reserverats som kompensation för åländska avdrag år 2008.

Förändringar i avdragen påverkar den skatt invånarna ska betala, men samtidigt påverkas skattetagarnas inkomster. I den finländska regeringens budgetproposition för 2008 föreslås lättnader i inkomstbeskattningen år 2008. Skattelättnaderna genomförs genom en halv procents sänkning av marginalskattegraderna enligt statens inkomstskatteskala och genom en höjning av förvärvsinkomstavdraget i kommunalbeskattningen.

Bland riksavdragen har avdraget för inkomstens förvärvande och förvärvsinkomstavdraget fram till år 2005 höjts kontinuerligt. År 2005 ökade förvärvsinkomstavdraget som en del av skattelättnaderna i den inkomstpolitiska uppgörelsen, vilket minskade de åländska kommunernas skatteinkomster. År 2006 skedde inte några betydande förändringar i avdragsgrunderna i kommunalbeskattningen.

I år sänktes det maximala förvärvsinkomstavdraget i kommunalbeskattningen från 3.850 euro till 3.250. Enligt ÅSUBs beräkningar minskar avdraget med ca 6,25 miljoner euro, vilket skulle öka de åländska kommunernas inkomster med runt 1.050.000 euro i år. För år 2007 finns en kompensation om 1,2 miljoner euro för förvärvsinkomstavdraget i landskapets budget.

Regeringen föreslår att beskattningen för låginkomsttagare lindras genom en höjning av förvärvsinkomstavdraget i kommunalbeskattningen. Enligt förslaget ska maximibeloppet för förvärvsinkomstavdraget i kommunalbeskattningen höjas till 3.570 euro. Därtill föreslås procentsatserna justeras så att avdraget ökar snabbare vid låga inkomster och minskar snabbare vid höga förvärvsinkomster. Höjningen av förvärvsinkomstavdraget i kommunalbeskattningen beräknas minska kommunernas inkomster med drygt 550.000 euro. För år 2008 utgår dock ingen kompensation av landskapet för detta avdrag.

I år återinfördes det allmänna avdraget och uppskattas utgöra ca 21,8 miljoner euro (22,6 miljoner euro år 2008). I år kompenseras kommunerna för införandet av avdraget genom ett beräknat belopp som tas in i landskapets budget och som utbetalas under pågående år. Efter att beskattningen slutförts justeras compensationen mot det verkliga inkomstbortfallet per kommun. För i år beräknas den skattemässiga effekten av detta avdrag uppgå till 3,7 miljoner euro och nästa år till 3,8 miljoner euro. År 2008 erhåller alltså de åländska kommunerna för första gången en kompensation om 5,1 miljoner euro för "åländska avdrag" (reskostnads-, studielåne-, sjukdomskostnads-, studieavdrag samt det allmänna avdraget).

Tabell 4. Kalkyl över kommunernas förvärvsinkomstskatter, 1.000 euro (enligt debitering)

	2005	2006*	2007**	2008**
Förvärvsinkomster	520 242	536 132	558 596	582 717
<i>förändring, %</i>	3,9	3,1	4,2	4,3
<i>därav utlandsinkomster</i>	30 313	30 000	30 000	30 000
Avdrag, riks-	113 189	116 268	113 008	119 907
Avdrag för inkomstens förvärvande	9 632	9 920	10 216	10 826
Förvärvsinkomstavdrag	44 123	44 344	38 093	41 535
Grundavdrag	4 619	4 596	4 573	4 573
Övriga avdrag	54 815	57 409	60 126	62 972
Avdrag, åländska	14 280	14 534	36 110	37 332
Resekostnadsavdrag	5 712	5 890	6 173	6 458
Studielåneavdrag	195	199	205	211
Sjukdomskostnadsavdrag	7 436	7 489	6 965	7 035
Studieavdrag	937	956	975	994
Allmänt avdrag	0	0	21 792	22 634
Avdrag, sammanlagt	127 469	130 802	149 118	157 239
Beskattningsbar inkomst	392 773	405 329	409 478	425 479
Skattesats	16,63	16,78	16,73	16,73
Kalkylerad skatt	65 573	68 261	68 850	71 529
Övr. avdrag från skatten mm.	4 152	4 215	4 264	4 313
Debiteras	61 421	64 046	64 586	67 216
<i>förändring, %</i>	5,0	4,3	0,8	4,1
Den inkomst som motsvarar debiterad skatt	367 972	380 354	384 171	399 881
<i>förändring, %</i>	4,7	3,4	1,0	4,1

*De debiterade skatterna (de skatter skattebetalarna ska betala) stämmer inte helt överens med de skatter som under året redovisas till kommunerna.

Vi vill uppmärksamma att 2005 års förvärvsinkomstskatteuppgifter, som ingick i vårens ekonomiska översikt (Rapport 2007:3), har reviderats. I Skattestyrelsens debiteringsstatistik för år 2005 inkluderades i de skattepliktiga förvärvsinkomsterna

nämligen även dividendinkomster, som ska behandlas som skattefria förvärvsinkomster. Detta har alltså korrigerats i höstens analys.⁷

Den samlade skattealkylen för de åländska kommunerna (*Tabell 4*) visar på en snabb utveckling av skatteinkomsterna åren 2005 och 2006, som dock mattas av år 2007 (+0,8 procent). Orsaken till nedgången år 2007 är återinförandet av det allmänna avdraget, vilket dock kompenseras fullt ut till kommunerna. Om man i skattealkylen sålunda lämnar bort det allmänna avdraget, ökar skatteinkomsterna i år med 6,6 procent. År 2008 förväntas skattinkomsterna stiga med 4,1 procent.

Förvärvsinkomsterna beräknas i år öka med 4,2 procent eller ca 22,5 miljoner euro och med 4,3 procent år 2008. I kalkylen har vi även tagit med de slutliga uppgifterna om utlandsinkomsterna år 2005, för att visa deras andel av de totala förvärvsinkomsterna. Utlandsinkomsterna ingår i förvärvsinkomsterna och avdrag kan till vissa delar göras från dessa inkomster, medan ingen kommunalskatt tillfaller kommunerna för utlandsinkomsterna. För åren 2006-2008 har vi använt ett grovt skattat belopp.

Enligt nya regler om källskatt⁸ kan personer som kommer till Åland för att arbeta högst sex månader och som betalar en källskatt på 35 procent, vid årets slut räkna samman sin årsinkomst och söka tillbaka den del av källskatten som överstiger den skatt som en i Finland boende person skulle ha betalat. Ett villkor är att minst 75 procent av årsinkomsten kommer från Finland. Man kan ansöka om återbäring av källskatt inom fem år efter uppbörden av skatten. Vid skattebyrån kan man i skrivande stund inte uttala sig om hur mycket pengar det rör sig om.

I kalkylen har vi beaktat det högre ränteläget i beräkningarna av studielåneavdraget. Vidare har årets sänkta ÅHS-avgifter beaktats i beräkningarna för det åländska sjukdomskostnadsavdraget.

Den totala avdragsgraden beräknas stiga till 26,7 procent i genomsnitt i år, vilket huvudsakligen beror på återinförandet av det allmänna avdraget. Den totala avdragsgraden uppskattas till ca 27 procent år 2008. De åländska avdragen beräknas höja avdragsgraden med hela 6,5 procentenheter i år jämfört med 2,7 enheter ifjol. Utformningen av avdragen har alltså en stor betydelse för kommunernas inkomstutveckling.

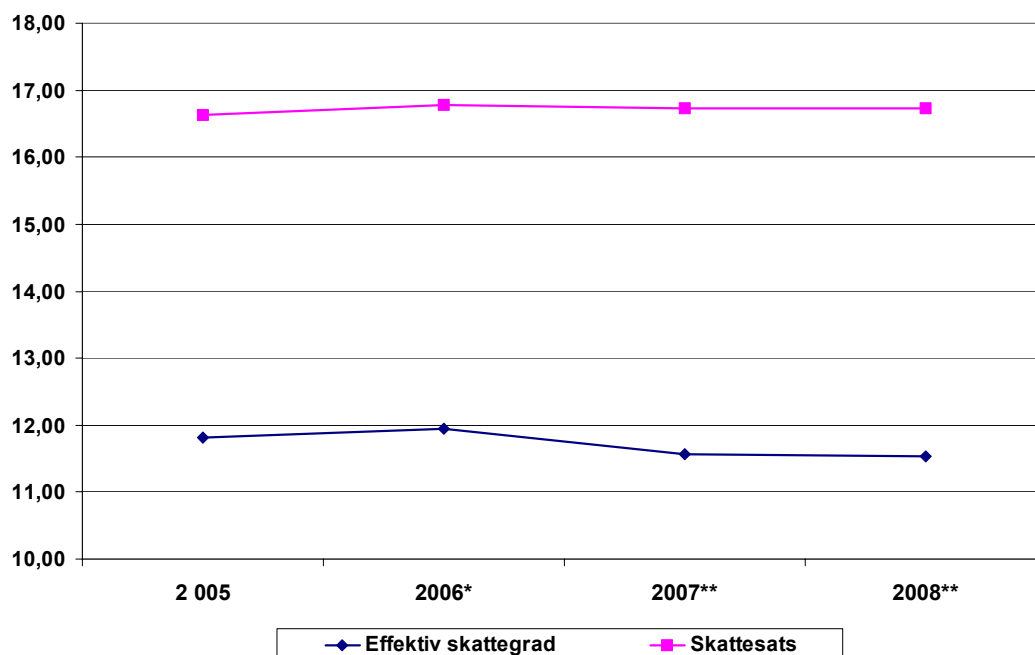
---

⁷ Skatteförvaltningens meddelande till kommunerna och församlingarna 14.5.2007.

⁸ Av källskatt på inkomst som fås i en åländsk kommun tillkommer 60 procent staten och 40 procent kommunerna inom landskapet. Belopp som redovisas till enskilda kommuner beräknas genom att kommunernas andel av nettointaget av källskatt på Åland fördelas i förhållande till invånarantalet under året som föregår redovisningen.

I Figur 8 nedan åskådliggörs skillnaden mellan den verkliga genomsnittliga skattesatsen för de åländska kommunerna och den effektiva skattegraden, alltså hur stor andel av bruttoförvärvsinkomsterna som betalas i skatt.

Figur 8. Effektiv skattegrad och egentlig kommunal skattesats för kommunerna i genomsnitt

Betonas kan att de debiterade skatterna, alltså de skatter skattebetalarna ska betala för ett år, överensstämmer inte helt med de skatter som under året redovisas till kommunerna.

Samfundsskatterna

Samfundsskatten, eller bolagsskatten, utgör den näst största enskilda skattevärdet för kommunerna. Osäkerhetsfaktorerna för bedömningen av utvecklingen av dessa inkomster är dock stora och det är svårt att förutspå utvecklingen av dessa skatter. En betydande del av företagsskatterna kommer nämligen från passagerarrederierna som efter en längre period av konkurrens- och lönsamhetsproblem nu ser ljusare på framtiden.

Höjningen av skatten på alkohol på 10-15 procentenheter i Finland, och den aviserade höjningen av skatterna på alkohol och tobak i Estland kommer förmodligen att bidra till intjäningen för passagerarrederierna nästa år, vilket skulle öka samfundsskatterna.

Dessutom har förändrad lagstiftning beträffande återbäring av finländska och åländska sjömäns sociala avgifter också lättat på kostnadstrycket för rederierna. I årets budget har

också sjöfarten fått inskrivet att en tonnageskattereform skall genomföras under år 2008. Från såväl passagerar- som fraktsjöfartens sida ser man dessa reformer som en positiv signal till rederinäringen inför 2008. Slutligen sänks farledsavgifterna rejält, medan bunkerpriset, trots OPEC:s beslut nyligen att öka utbudet av råolja, börjat stiga igen.

Även eventuella försäljningsvinster av aktier som vissa företag uppvisar är en faktor av engångskaraktär som kan påverka samfundsskatterna i positiv riktning. Ett exempel är försäljningen av börsbolaget Chips Abp år 2005 som gav många åländska ägare stora kapitalintäkter, vilka har påverkat förvärvsinkomster, kapitalinkomster samt samfundsskatter - en väsentlig del av Chipsaktierna ägdes av andra åländska företag. Enskilda företags vinster och inkomstskatter har således avgörande betydelse för utvecklingen av samfundsskatterna till kommunerna på Åland.

Förändringarna som berör samfundsskatterna har varit många under åren. När den totala samfundsskattesatsen sänktes från 29 till 26 procent år 2005 justerades den andel som tillfaller kommunsektorn så att andelen motsvarar en kommunal skattesats om 5,7275 procent. Detta innebär i praktiken att 22,03 procent av de inkomstskatter som samfunden betalar tillfaller kommunsektorn.

ÅSUBs BNP-kalkyl, och då framförallt prognosen för tillväxten i driftsöverskottet inom näringslivet, har använts som grund i prognostiseringen av samfundsskatterna.⁹ Dessutom har beaktats exempelvis aktieförsäljningar som inte ingår i driftsöverskottet utan i de finansiella posterna.

Enligt ÅSUBs beräkningar förutspås tillväxten i samfundsskatterna fortsättningsvis vara god, men vi har valt att skriva ner tillväxttakten en aning jämfört med vårens kalkyl. Enligt preliminära uppgifter för år 2006 uppgår kommunernas andel av samfundsskatterna till drygt 9,8 miljoner euro, en ökning om 8,7 procent jämfört med utfallet år 2005. I år förväntas samfundsskatterna stiga med drygt 5 procent eller med ca 530.000 euro. I år är det i första hand den gynsamma utvecklingen för de stora börsbolagen som höjer tillväxttakten.

Inför år 2008 har ÅSUB inte räknat med några större förändringar som skulle påverka utfallet av samfundsskatterna utan tillväxttakten förväntas mattas av något jämfört med år 2007 och uppgå till drygt 4 procent (+460.000 euro).

Det råder alltså stor osäkerhet i beräkningarna av samfundsskatterna. Den egentliga tillväxten i företagens skatter varierar mycket från år till år; från drygt 11 procent år

---

⁹ Vi räknar med att samfundsskatten utgör runt 60 procent av det prognostiserade driftsöverskottet i höstens kalkyl.

2003, till -18 procent år 2004 för att år 2005 uppgå till 13 procent och enligt preliminära uppgifter för 2006 uppskattas tillväxttakten till nästan 9 procent. I synnerhet de större bolagens utveckling av inkomstskatterna är svåra att förutspå. Enskilda händelser eller bokslutsdispositioner kan ha stor inverkan.

Tabell 5. Prognos för kommunernas andel av samfundsskatten 2005-2008, euro (enligt debitering)

	2005	2006	2006*	2007	2007**	2008**	2008**
	Skatt	Koefficient	Prel. skatt	Koefficient	Kalk. skatt	Kalk. koefficient	Kalk. skatt
Brändö	65 611	0,00432923	42 470	0,00443141	45 821	0,00501723	54 186
Eckerö	421 365	0,03866868	379 341	0,03012565	311 499	0,02124152	229 408
Finström	214 556	0,02295188	225 159	0,02000735	206 876	0,02546213	274 991
Föglö	211 410	0,01178921	115 653	0,01674441	173 137	0,02137787	230 881
Geta	8 913	0,00052545	5 155	0,00047496	4 911	0,00038692	4 179
Hammarland	43 028	0,00642780	63 057	0,00679212	70 231	0,00672176	72 595
Jomala	288 608	0,03769609	369 800	0,05524850	571 269	0,06431729	694 627
Kumlinge	18 133	0,00108687	10 662	0,00159149	16 456	0,00241228	26 053
Kökar	3 285	0,00043959	4 312	0,00042592	4 404	0,00038779	4 188
Lemland	13 297	0,00153350	15 044	0,00259332	26 815	0,00355020	38 342
Lumparland	48 231	0,00590458	57 924	0,00649811	67 190	0,00655098	70 751
Saltvik	371 508	0,04045577	396 873	0,04030552	416 759	0,02924116	315 805
Sottunga	2 125	0,00020867	2 047	0,00019934	2 061	0,00016993	1 835
Sund	8 155	0,00120975	11 868	0,00142201	14 704	0,00187623	20 263
Vårdö	4 400	0,00046445	4 556	0,00066639	6 890	0,00084633	9 140
Mariehamn	7 300 978	0,82630847	8 106 120	0,81247350	8 400 976	0,81044040	8 752 756
Hela Åland	9 023 605	1,00000000	9 810 041	1,00000000	10 340 000	1,00000000	10 800 000
Förändring, %	26,0%		8,7%		5,4%		4,4%
Randkommuner	858 173		851 161		815 063		640 405
Centralkommuner	559 490		673 060		875 191		1 080 555
Skärgården	304 964		179 701		248 770		326 283
Samfundsskatte-%	26,0		26,0		26,0		26,0
Kommunernas andel av skatterna, %	22,03%		22,03%		22,03%		22,03%

Kompensation för kapitalinkomstskatterna

I samband med att de nya fördelningsgrunderna för samfundsskatterna började tillämpas år 2002, infördes ett system för kompensation till kommunerna för uteblivna skatteintäkter från kapitalinkomst från jordbrukare, näringsidkare och yrkesutövare. Grundtanken är att det för kommunerna ska vara likvärdigt om företagsamheten sker i bolagsform eller om den utövas av enskilda yrkesutövare eller näringsidkare.

Kompensationen grundar sig på fördelningen av de aktuella kapitalinkomsterna mellan

kommunerna de tre senaste åren för vilka beskattningen slutförts. I år utgör sålunda åren 2003-2005 fördelningsgrunden och år 2008 bygger kompensationen på skatteutfallet åren 2004-2006. Det belopp som fördelas år 2008 har sänkts från 24,09 procent till 20,4564 procent av de aktuella kapitalinkomstskatterna år 2006. På så vis blir det likvärdigt för de åländska kommunerna om företag bedrivs i sådan form att de samfundsbeskattas eller i sådan form att inkomsterna kapitalinkomstbeskattas.

Den kompensation som betalas till kommunerna i år blev hela 1.995.000 euro, som en följd av att summan av den kapitalinkomstskatt som påförts jordbrukare, näringsidkare och yrkesutövare var ovanligt stor. De totala kapitalinkomstskatterna för samtliga inkomsttagare år 2005 var nämligen exceptionellt stora främst på grund av överlåtelsevinster i samband med försäljningen av chipsaktier.

Även utvecklingen av kapitalinkomstskatterna är svåra att förutspå. Enskilda händelser ger stora utslag i de här skatteslagen. Enligt preliminära uppgifter om kapitalinkomstskatterna år 2006 uppgick statskatten av kapitalinkomster för hela Åland till runt 19,7 miljoner euro. Enligt ÅSUBs beräkningar uppskattas summan av den kapitalinkomstskatt som påförts jordbrukare, näringsidkare och yrkesutövare uppgå till drygt 5,5 miljoner euro, av vilket uppskattningsvis drygt 1,1 miljoner euro kompenseras till kommunerna år 2008.

Fastighetsskatterna

Inkomsterna från fastighetsskatterna har tillsvidare haft relativt liten betydelse för den kommunala sektorns ekonomi på Åland (nästan 1,6 miljoner euro på 2008 års nivå), men är för flera kommuner inte oväsentliga bland annat till följd av omfattande fritidsbebyggelse. I år kommer ca 39 procent av fastighetsskatterna från fritidsbostäder, 5 procent från stadigvarande bostäder och 56 procent från den allmänna skatteprocent.

Sakta men säkert ökar dock betydelsen av fastighetsskatterna för de åländska kommunerna med stigande beskattningsvärden. År 2007 ökade beskattningsvärdena med ca 2,6 procent eller ca 21.000 euro jämfört med ifjol, och uppskattas ytterligare öka med 3,5 procent 2007-2008.

Från år 2006 till 2007 beräknas dock fastighetsskatterna sammantaget minska med 9 procent eller nästan 150.000 euro som en följd av sänkta skattesatser. En kommun sänkte nämligen i år skatteprocenten på stadigvarande bostad och två kommuner sänkte den allmänna skatteprocenten, medan en kommun höjde den allmänna skatteprocenten. Den allmänna fastighetsskatten beräknas sålunda minska med ca 16 procent (-167.000 euro), medan skatten på annan bostad beräknas öka med 3 procent (+19.000 euro). Skatten på stadigvarande bostad beräknas öka endast marginellt. Tillväxten i

fastighetsskatterna från år 2007 till 2008 uppskattas till ca 3,5 procent (ca +54.000 euro).

Kalkylen för fastighetsskatterna presenteras per fastighetsskatteslag enligt debitering (se *Figur 9*). För fastighetsskatterna har den redovisade skatten i allmänhet väl motsvarat debiterade belopp. I prognosen för 2008 har sensommarens fastighetsskatter och beskattningsvärden använts som grund. Dessa värden har sedan justerats på basen av den skattade förändringen av byggnadskostnadsindex, som beräknas stiga med 3,5 procent inför 2008 års beskattning. I kalkylen har vidare antagits att kommunerna inte justerar skattesatserna inför år 2008. Beräkningar av effekterna av justerade skatteprocenter är dock lätta att göra på basen av beskattningsvärdena per skatteslag.

I kalkylen inte beaktats nybyggnation och åldersavdrag. Åldersavdragen tar nämligen till viss del ut den tillväxt i värden som härstammar från nybyggnation och till den del nybyggnationen i enskilda kommuner sker i större omfattning har kommunen själv god kännedom om det.

Figur 9. Fastighetsskattekalkyl per fastighetsslag och kommun 2007-2008, 1.000 euro (enl. debitering)

	2007* Beskattningsvärden			2007* Skatt			2008** Beskattningsvärden			2008** Skatt		
	Stadigv. bostad	Annan bostad	Allmän skattepr.	Stadigv. bostad	Annan bostad	Allmän skattepr.	Stadigv. bostad	Annan bostad	Allmän skattepr.	Stadigv. bostad	Annan bostad	Allmän skattepr.
Brändö	7 204	3 083	3 947	0,0	27,7	0,0	7 456	3 190	4 085	0,0	28,7	0,0
Eckerö	14 167	5 330	19 714	0,0	48,0	118,3	14 662	5 517	20 404	0,0	49,6	122,4
Finström	38 870	4 384	21 122	38,9	39,5	158,4	40 230	4 538	21 861	40,2	40,8	164,0
Föglö	8 006	5 721	4 666	0,0	51,5	32,7	8 287	5 922	4 829	0,0	53,3	33,8
Geta	5 302	3 962	6 129	15,9	35,7	30,6	5 487	4 101	6 343	16,5	36,9	31,7
Hammarland	21 848	5 385	10 231	0,0	48,5	20,5	22 612	5 573	10 589	0,0	50,2	21,2
Jomala	57 895	4 620	43 347	0,0	41,6	216,7	59 922	4 781	44 864	0,0	43,0	224,3
Kumlinge	4 594	2 972	2 788	0,0	26,7	11,2	4 754	3 076	2 886	0,0	27,7	11,5
Kökar	3 962	2 869	2 881	0,0	25,8	17,3	4 101	2 969	2 982	0,0	26,7	17,9
Lemland	24 539	7 837	12 466	0,0	70,5	18,7	25 398	8 111	12 902	0,0	73,0	19,4
Lumparland	5 158	2 651	3 961	0,0	23,9	11,9	5 338	2 744	4 100	0,0	24,7	12,3
Saltvik	25 117	5 497	8 872	0,0	49,5	17,7	25 996	5 689	9 182	0,0	51,2	18,4
Sottunga	1 370	1 205	1 383	0,0	10,8	0,0	1 418	1 247	1 432	0,0	11,2	0,0
Sund	13 845	4 852	6 644	27,7	43,7	13,3	14 329	5 022	6 876	28,7	45,2	13,8
Värdö	6 064	5 266	4 897	0,0	47,4	7,3	6 277	5 450	5 068	0,0	49,1	7,6
Mariehamn	217 653	685	149 156	0,0	6,2	182,4	225 271	708	154 377	0,0	6,4	188,8
Hela Åland	455 592	66 318	302 203	82,5	596,9	857,1	471 538	68 639	312 781	85,4	617,7	887,0
Förändring	3,8%	3,2%	0,6%	0,6%	3,2%	-16,3%	3,5%	3,5%	3,5%	3,5%	3,5%	3,5%

*Föreninghus o dyl har inkluderats i beskattningsvärdena endast i de fall då de inte befriats från fastighetsskatten.

Sammandrag över skatte kalkylerna

I tabellen nedan sammanfattas resultaten av kalkylerna för kommunernas tre skatteslag; förvärvsinkomstskatt, andel av samfundsskatt och fastighetsskatt. Enligt de preliminära uppgifterna för år 2006 ökade skatteinkomsterna sammantaget med 5,2 procent jämfört med 7,6 procent år 2005. År 2006 ökade fastighetsskatterna procentuellt sett mest (+24 procent), medan förvärvsinkomstskatterna ökade mest i absoluta tal, med drygt 2,6 miljoner euro.

I år beräknas fastighetsskatterna sjunka (-8,8 procent) på grund av sänkta skatteprocenter. Även utvecklingen av förvärvsinkomstskatterna beräknas bli svag (+0,8 procent), vilket beror på återinförandet av det allmänna avdraget i år. Kommunerna kommer dock att kompenseras för detta avdrag fullt ut. Kompensationen för avdraget ingår dock inte i tabellen nedan. Utvecklingen av samfundsskatterna förväntas dock bli positivare (+5,4 procent) och totalt beräknas skatteinkomsterna öka med 1,2 procent eller med ca 920.000 euro.

Prognosen för år 2008 ser åter positivare ut. Förvärvsinkomstskatterna förväntas nämligen öka med drygt 4 procent, fastighetsskatterna med 3,5 procent och samfundsskatterna med 4,4 procent.

Tabell 6. Sammandrag över kommunernas kalkylerade skatteinkomster, 1.000 euro

	2005	2006*	2007**	2008**
Förvärvsinkomstskatt	61 421	64 046	64 586	67 216
<i>förändring, %</i>	5,0	4,3	0,8	4,1
Andel av samfundsskatt	9 024	9 810	10 340	10 800
<i>förändring, %</i>	26,0	8,7	5,4	4,4
Fastighetsskatt	1 361	1 684	1 536	1 590
<i>förändring, %</i>	23,2	23,8	-8,8	3,5
Skatteinkomster, totalt	71 805	75 540	76 462	79 606
<i>förändring, %</i>	7,6	5,2	1,2	4,1

3.4 Landskapsandelarna till kommunerna

Inkommande år reformeras hela landskapsandelssystemet. Det nya landskapsandelssystemet bygger till stora delar på samma principer som det tidigare systemet. Landskapsandelarna för driften baseras även i fortsättningen till stor del på antal invånare och åldersstrukturen i kommunerna. Även indelningen av kommunerna i

bosättningsstrukturgrupper grundar sig såsom tidigare på befolkningstätheten. Dessutom är målsättningarna de samma, att stärka den kommunala självstyrelsen och stimulera ekonomiskt tänkande.

Enligt lagförslaget ska landskapsandelarna för driftskostnaderna år 2008 för de flesta områden baseras på nettodriftskostnaderna per verksamhetsområde enligt ekonomistatistiken för år 2005. Dessa nettodriftskostnader ska sedan räknas upp med basprisindex för den kommunala sektorn i samband med att basbeloppen fastställs på hösten. För barnskydd och missbrukarvård används dock nettokostnaderna enligt ekonomistatistiken för år 2006 och för specialomsorgen Omsorgsförbundets egna bokslutsuppgifter för år 2006.

Tabell 7. Preliminära landskapsandelar per sektor och kommun år 2008, euro

PRELIMINÄRA LANDSKAPSANDELAR 2008										
Kommun	Socialvård	Grundskola	Medborgar-institut	Bibliotek	Idr., ungd.-o. kulturv.	SAMMAN-LAGT uppgiftsbas. Is-andelar	Allm.is-andel (inkl.bef.min)	Komplettering av skatteinkomster <i>Per 8.10.2007</i>	SAMMAN-LAGT övr. Is-andelar	SAMMAN-LAGT Is-andelar
Brändö	557 915	366 743		11 624	14 180	950 462	184 523	152 589	337 112	1 287 573
Eckerö	1 002 762	634 154		20 766	25 333	1 683 014	119 043	385 411	504 454	2 187 468
Finström	1 639 799	1 211 001		45 898	55 992	2 952 690	0	0	0	2 952 690
Föglö	650 407	441 450		13 032	15 898	1 120 786	235 345	163 870	399 215	1 520 001
Geta	461 981	354 003		10 014	12 216	838 214	173 442	336 184	509 626	1 347 840
Hammarland	1 158 132	955 054		31 808	38 804	2 183 798	182 345	257 071	439 416	2 623 213
Jomala	1 875 925	1 677 498		68 251	83 261	3 704 934	0	0	0	3 704 934
Kumlinge	366 229	203 746		8 025	9 789	587 789	155 282	62 122	217 404	805 193
Kökar	291 912	264 870		6 661	8 126	571 569	105 746	155 276	261 022	832 591
Lermland	1 116 788	1 070 937		38 693	47 202	2 273 620	85 312	0	85 312	2 358 933
Lumparland	248 028	254 683		8 651	10 553	521 914	49 591	2 930	52 521	574 436
Saltvik	1 226 901	830 262		38 134	46 521	2 141 818	110 828	79 369	190 196	2 332 014
Sottunga	124 750	95 082		2 682	3 272	225 786	58 237	0	58 237	284 023
Sund	819 798	738 580		23 091	28 169	1 609 637	137 429	181 713	319 141	1 928 778
Vårdö	386 692	312 411		9 701	11 835	720 638	154 006	118 094	272 100	992 739
Mariehamn	2 859 763	2 222 073	350 080	161 299	196 772	5 789 988	0	0	0	5 789 988
SUMMA	14 787 781	11 632 546	350 080	498 330	607 922	27 876 659	1 751 127	1 894 629	3 645 756	31 522 415
<i>Förändring 2007-2008, %</i>	64	39	26	4	138	51	112	69	87	55

Prövningsbaserade stöd och kompensationer ingår inte här

Totalt beräknas landskapsandelarna år 2008 uppgå till drygt 31,5 miljoner euro (exkl. kompensationer och prövningsbaserade stöd), vilket är drygt 11,1 miljoner eller 55 procent mer jämfört med år 2007 (se *Tabell 7*). De uppgiftsbaserade andelarna beräknas öka med ca hälften eller med drygt 9,4 miljoner euro och det är främst andelarna för socialvården och grundskolan som ökar i betydelse. Andelarna för socialvården ökar år 2008 med 64 procent eller med nästan 5,8 miljoner euro och andelarna för grundskolan med 39 procent eller med drygt 3,2 miljoner euro. Även landskapsandelarna för Medborgarinstitutet, biblioteken samt idrotts-, ungdoms och kulturverksamheten ökar.

De allmänna andelarna var år 2007 nästan 830.000 euro och har mer än fördubblats till 1,75 miljoner euro år 2008.

Beloppet för skattekompletteringen ökar med drygt 770.000 euro, framför allt för att utjämningsdelen försvinner och ingen kommun längre betalar in till systemet. Vid beräkningen av skattekompletteringen för år 2008 ska den slutliga beskattningen för åren 2004-2006 ligga till grund. Eftersom beskattningen för år 2006 slutförs först i slutet av oktober, är uppgifterna preliminära.

Med finansieringsstöd (tidigare finansieringsstöd enligt prövning) förstås komplettering av skatteinkomster, samarbetsunderstöd och särskilt understöd.¹⁰ Samarbetsunderstöd och särskilt understöd ska sökas hos landskapsregeringen före utgången av oktober och de ingår inte i tabellerna 7 och 8.

Samarbetsunderstöd kan enligt prövning beviljas kommuner som tillsammans med en eller flera andra kommuner vidtar samarbetsutvecklande åtgärder. Kommunen ska kunna visa att åtgärderna leder till effektivare produktion av kommunal service och stödet beviljas enbart för inledande av projekt (för det år projektet inleds och för det därpå följande året).

En kommun som på grund av kommunalekonomiska svårigheter är i behov av ökat ekonomiskt stöd kan enligt prövning beviljas ett särskilt understöd, om svårigheterna har sin grund i att en förändring skett och de bakomliggande faktorerna inte har kunnat förutses av kommunen. Även lokala särförhållanden kan beaktas när behovet bedöms. Ett villkor för beviljande av stödet är att kommunen godkänt en åtgärdsplan för att balansera kommunernas ekonomi.

Införandet av det nya landskapsandelssystemet beräknas alltså sammantaget stärka kommunernas årsbidrag betydligt. Kommunerna ska dock framöver stå för en betydligt större del av sina framtida kostnader för investeringar i anläggningar, vilket betyder att det måste finnas ett ökat utrymme för avskrivningar. De kommuner som har större del av sitt investeringsbehov tillgodosett är alltså i ett mer fördelaktigt läge än de kommuner som har stora investeringar framför sig. Utmaningen för kommunerna blir att få en hållbar ekonomi även på sikt.

---

¹⁰ Landskapslag om ändring av landskapslagen om landskapsandelar till kommunerna

Kompensationer

Förutom landskapsandelar för de enskilda sektorerna och allmänna landskapsandelar erhåller kommunerna kompensationer i form av landskapsandelar. I år uppgår kompensationerna till 3,2 miljoner euro (exkl. kompensationen för det allmänna avdraget) och år 2008 beräknas de stiga till 6,2 miljoner euro. I 2008-års kompensation utgör 5,1 miljoner euro kompensationer för "åländska" avdrag (där även kompensationen för det allmänna avdraget ingår) och 1,1 miljoner euro utgör kompensation för utebliven kapitalinkomstskatt. Kommunerna ska nämligen kompenseras för alla avdrag i kommunalbeskattningen, där avdragen är högre på Åland än i Riket.

Tabell 8. Landskapsandelarna per sektor 2005-2008, euro

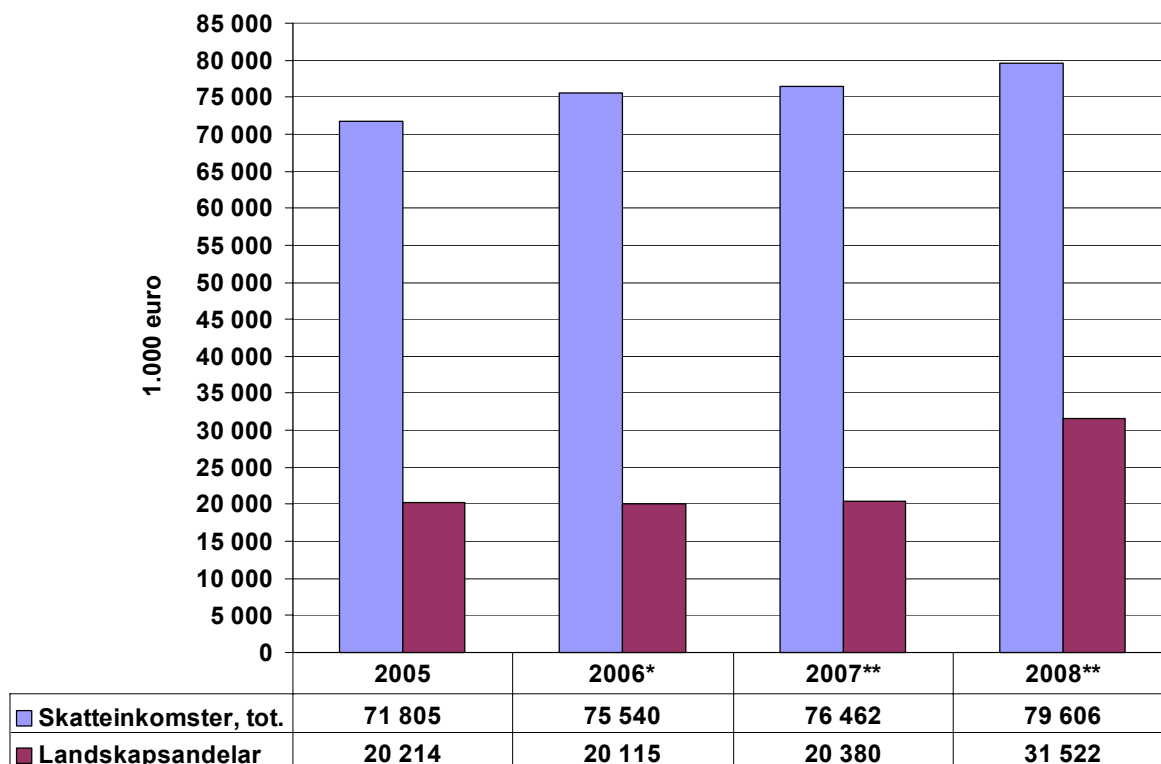
	2005	2006	2007	2008*
Socialvården	8 534 843	8 795 365	9 022 146	14 787 781
Grundskolan	8 191 264	8 331 894	8 395 619	11 632 546
Medborgarinstitutet	262 560	270 800	276 760	350 080
Bibliotek	448 229	466 458	480 825	498 330
Idrott, ungdom, kultur	238 917	248 135	255 816	607 922
Allmän landskapsandel, totalt	806 643	795 299	827 360	1 751 127
Skatte -utjämning/-komplettering	1 826 679	1 207 407	1 121 703	1 894 629
Justeringsbelopp (fr. 2001)	-94 839	-	-	-
Komp. i landskapets budget ^a	1 861 005	2 755 013	3 194 893	6 200 000
Landskapsandelar o. skattekompl., netto	20 214 296	20 115 359	20 380 228	31 522 415

^aIngår inte i totalsumman

Prövningsbaserade stöd ingår inte här

3.5 Kommunernas samlade skattefinansiering

Med kommunernas skattefinansiering avses kommunernas skatteinkomster och landskapsandelarna sammantaget. I *Figur 1* sammanfattas utvecklingen som helhet för dessa inkomstslag på basen av kalkylerna i den här rapporten (i figuren ingår inte kompensationer och prövningsbaserade stöd).

Figur 10. Kommunernas samlade skattefinansiering, 1.000 euro

Skattefinansieringen (se *Tabell 1*) ökade ifjol preliminärt med 4 procent och för i år uppskattas ökningen bli 1,2 procent. Årets långsammare tillväxt kan förklaras med återinförandet av det allmänna avdraget, vilket dock till fullo kompenseras av landskapet. År 2008 beräknas skattefinansieringen öka med ca 15 procent, från 96,8 miljoner euro till 111,1 miljoner euro. Vi kan se i *Figur 10* att det främst är landskapsandelarna som ökar, med 11,1 miljoner euro eller 55 procent, i och med införandet av det nya landskapsandelssystemet. Även skatteinkomsterna ökar nästa år, med drygt 3,1 miljoner euro eller 4,1 procent.

4. Allmän ekonomisk översikt

4.1 Det internationella konjunkturläget

Tillväxten i världsekonomin kommer att hamna strax under 5 procent i år. Den globala tillväxten mattas sedan något under de närmaste två åren, men når – förutsatt att den amerikanska ekonomin återhämtar sig – möjligen upp till 4,5 procent nästa år för att sedan dämpas år 2009. Farhågor kvarstår dock i och med en alltmer spekulativ global finansmarknad med allt högre belånade aktörer, bolånekrisens återverkningar i USA, USA:s handelsunderskott och en sjunkande dollar. Men överlag ser ÅSUB hyfsade tillväxtutsikter globalt trots verkningarna av den amerikanska krisen.

I USA var BNP-tillväxten snabb i början av året, innan bostadslånekrisen och dyrare investeringskapital ledde till minskade investeringar i synnerhet inom byggsektorn. Tillväxten väntas i år hamna på 2,0 procent för att sedan repa sig och hamna kring 2,5 procent nästa år. Återhämtningen kan dock komma att hämmas av problemen på bostadsmarknaden, underskottet i bytesbalansen men också av andra grundläggande svagheter i den amerikanska ekonomin, som det eftersatta offentliga underhållet av infrastruktur, skolor sjukvård. Oron för en regelrätt recession i den amerikanska ekonomin kvarstår alltså.

Den försvagade ekonomiska aktiviteten börjar påverka arbetsmarknaden; arbetslöshetsgraden steg i juli till 4,6 procent. Efterfrågan sjunker i ekonomin, produktivitetstillväxten sjunker och många bedömare menar att det finns klara inflationsrisker med det fortsatt höga oljepriset, och en fortsatt lågräntepolitik.

De amerikanska hushållens förtroende för ekonomin har naturligtvis påverkats av bolånekrisen, de amerikanska hushållens förtroende genomgående utvecklats något sämre än de europeiska och nordiska motsvarigheterna. Eftersom hushållens konsumtion utgör över 70 procent av USA:s BNP, ger detta en god fingervisning om ekonomins riktning på kort sikt.

BNP-tillväxten i *Euroländerna* förutspås landa kring 2,6 procent i år för att mattas något nästa år. Vår förutsägelse är att tillväxten kommer att stanna på 2,3 procent nästa år, för att sjunka ytterligare något år 2009. Vi bedömer ändå att det goda sysselsättningsläget och de stigande hushållsinkomsterna kommer att hålla farten uppe i Euroområdet.

Den senaste tidens räntehöjningar och eurons fortsatta förstärkning gentemot den

amerikanska dollarn har något försvagat den internationella konkurrenskraften hos industrin i Euroområdet. ÅSUB:s bedömning är att vi under det närmaste året kommer att få leva med ett något högre ränteläge än vi vant oss vid under de senaste åren.

Förtroendet för ekonomin hos företagen inom Euroområdet har stärkts gradvis sedan mitten av år 2005. Även hushållens förtroende nådde sin högsta notering under 2000-talet i maj i år. Sedan dess har dock förtroendet enligt mätningarna sjunkit tillbaka.

Den ekonomiska tillväxten i *Kina* har varit mycket stark under året och beräknas hamna strax över 11 procent. Denna mycket höga tillväxttakt mattas av de närmaste två åren. Den samlade produktionstillväxten i landet bygger på en kontinuerligt stark export, vilket lett till uppbyggnaden av stora överskott i handeln med utlandet. *Indien*, som nyligen firat sitt 60-årsjubileum som självständig stat, kan uppvisa en imponerande ekonomisk tillväxt och en ekonomi som moderniseras i rask takt. Tillväxten har legat på i snitt 8,5 procent under de senaste fyra åren. Den årliga produktionstillväxten ser ut att fortsätta på nästan samma nivå under innevarande år. Tillväxten i *Japan* har under de senaste åren drivits av en stark utländsk efterfrågan. Förra året var tillväxten av den samlade produktionen 2,2 procent på årsbasis.

Ryssland, upplever för närvarande något av en ekonomisk boom. Den mycket starka ekonomiska tillväxten har under året drivits av exporten, byggandet, tillverkningsindustrin och utländska direktinvesteringar. Bedömningen är att BNP-tillväxten i Ryssland kommer att ligga i storleksordningen 7,0 procent under innevarande år. Tillväxten förutspås fortsätta i stort sätt i samma takt under de närmaste två åren.

BNP-tillväxten i *Estland* och det övriga *Baltikum* förväntas bli stark under innevarande år men därefter bromsa upp under 2008. Den estländska ekonomin växte enligt preliminära siffror med 11,4 procent ifjol. Tillväxten mattas betydligt från och med i år; från 8,0 procent och fortsätta att bromsa ytterligare ett par procentenheter under 2008 och 2009. Mönstret med en hög men avmattad tillväxt är liknande i Lettland och Litauen.

4.2 Konjunkturbilden i Finland och Sverige

Den ekonomiska tillväxten i de nordiska länderna var mycket stark förra året; i medeltal växte ekonomierna med 4,5 procent. Starkast var tillväxten Finland, även om man måste ta i beräkning att tillväxten där skedde från en låg nivå. Sysselsättningen ökade och arbetslösheten sjönk överlag i Norden. Vi väntar en fortsatt god, men avmattad, tillväxt i både Finland och Sverige. Även om inflationen kommer att bli högre i båda länder och

följderna av den internationella börsoron är svåra att överblicka i nuläget.

Tillväxten i den *finländska* ekonomin accelererade under 2006, den har varit stark även i år men mattas nu småningom av. Vi kan konstatera att den samlade produktionens volymökning i Finland varit över genomsnittet för övriga länder i Euroområdet. BNP-tillväxten låg förra året på 5,0 procent. Den starka tillväxten bedöms fortsätta de närmaste åren även om den kommer att mattas något. ÅSUB tror på en tillväxt på 4,2 procent för innevarande år, 2,9 procent för 2008 och ytterligare en dämpning till 2,8 år 2009.

Tillväxten har delvis drivits av efterfrågan på den internationella varumarknaden, men framförallt är det den höga inhemska konsumtionsnivån hos hushållen som byggt under den goda tillväxten av produktionen. Stigande löner förväntas balanseras av ökande produktivitet.

Inflationstrycket har gradvis ökat i Finland och förväntas under innevarande år bli klart högre än i fjol; och stiga till 2,5 procent och stiga ytterligare år 2008. I Finland, liksom i Norden i övrigt råder ett högt kostnadstryck när arbetslösheten sjunker till historiskt låga nivåer. Arbetslöshetsgraden förväntas nämligen minska till under 7 procent innevarande år.

Investeringstakten i Finland har varit hög under de senaste två åren; den ökade med drygt 5 procent ifjol och fortsätter att öka i samma takt i år. Industrin går således fortsatt bra, och orderböckerna är välfyllda. Följaktligen har förtroendet för ekonomin hos såväl de finländska företagen som hushållen gradvis stärkts under de senaste två åren. Det tyder på att hushållen bedömer att det högre ränteläget inte kommer att ha en avgörande effekt på deras ekonomiska välbefinnande.

Hushållens inkomster förutspås i år öka i något snabbare takt än i fjol. Följaktligen förväntas hushållens konsumtion växa i god takt nästa år. Den privata konsumtionen beräknas öka med cirka 3,5 procent. De finländska hushållen fortsätter att skuldsätta sig, och deras skuldkvot (lån/inkomst) fortsätter att stiga främst på grund av ökade hus- och lägenhetspriser. Spargraden minskar förmodligen nästa år, vilket skulle innebära att skuldkvoten stiger ytterligare.

Konjunkturen i *Sverige* är fortsättningsvis stark. Företagens efterfrågan är stark, sysselsättningsuppgången fortsätter, och man är på väg att hamna i en akut brist på arbetskraft, i synnerhet inom bygg- och industribranscherna.

BNP-tillväxten i Sverige har i stort sett följt den finländska. Den samlade produktionens

---

volym ökade med 4,3 procent i fjol. Vi kommer att få se en viss avmattning under den närmaste tiden. Tillväxten förväntas hamna kring 3,5 procent i år för att därefter mattas ytterligare till 3,1 nästa år och till 2,5 procent år 2009.

Hushållens förtroende för den svenska ekonomin har fortsatt att öka trots att inflationsförväntningarna har stigit. Orsaker till att inflationsoron nu ökar i Sverige är att kapacitetsutnyttjandet just nu är extremt högt, antalet anställda på arbetsmarknaden ökar. Dessutom trycker lönestegringar, höjda matpriser, dyrare importvaror från låglöneländer upp inflationen.

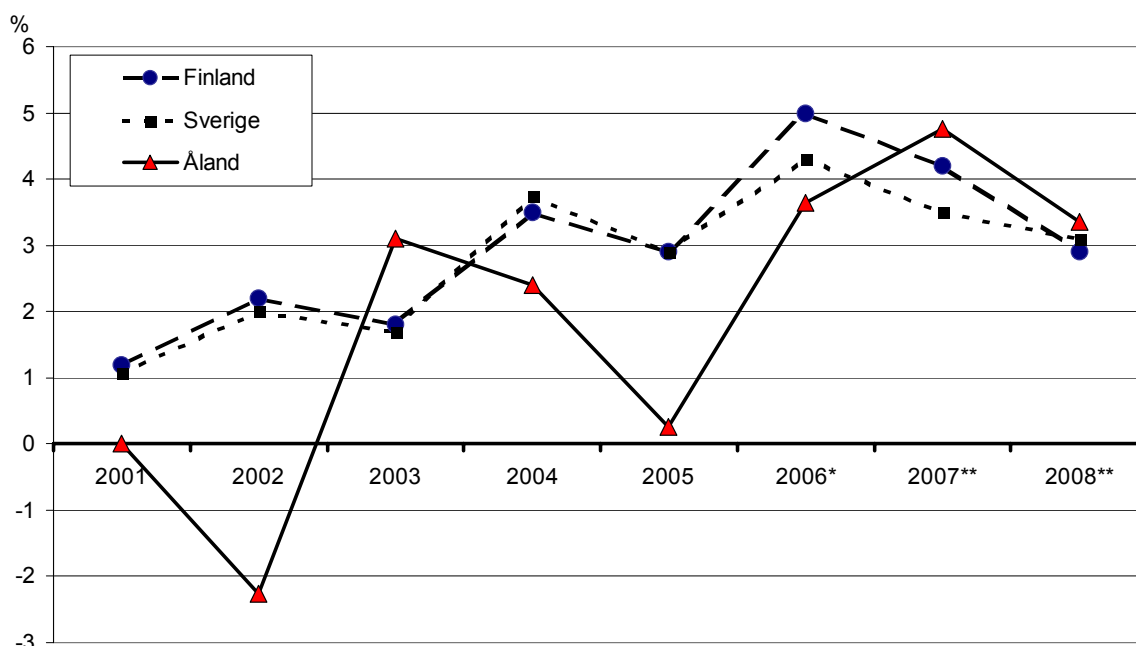
ÅSUB räknar sålunda med att den svenska inflationen under de två närmaste åren kommer att stiga ytterligare. ÅSUB bedömer också att Riksbankens styrränta kan komma att ligga en procent högre om ett år (4,5 procent) än den ligger idag. Därefter finns risk för ytterligare höjningar under 2009.

5. Den åländska ekonomin

5.1 Allmän översikt

Frågan på kort sikt är i vilken grad den starka konjunkturen i Finland, Sverige och på Åland kan stå emot den internationella oron på finansmarknaderna. För hushållen är den tydligaste effekten att våra lån blir dyrare när räntorna stiger. När lånen blir dyrare och värdet på hushållens tillgångar minskar, kan förtroendet för den egna ekonomin och allmänna ekonomiska utvecklingen försvagas, vilket yttrar sig i en lägre konsumtion av i synnerhet sällanköpsvaror. Detta i sin tur återverkar på företagen genom att det sänker efterfrågan i ekonomin.

Figur 11. BNP-tillväxten på Åland i jämförelse med Finland och Sverige

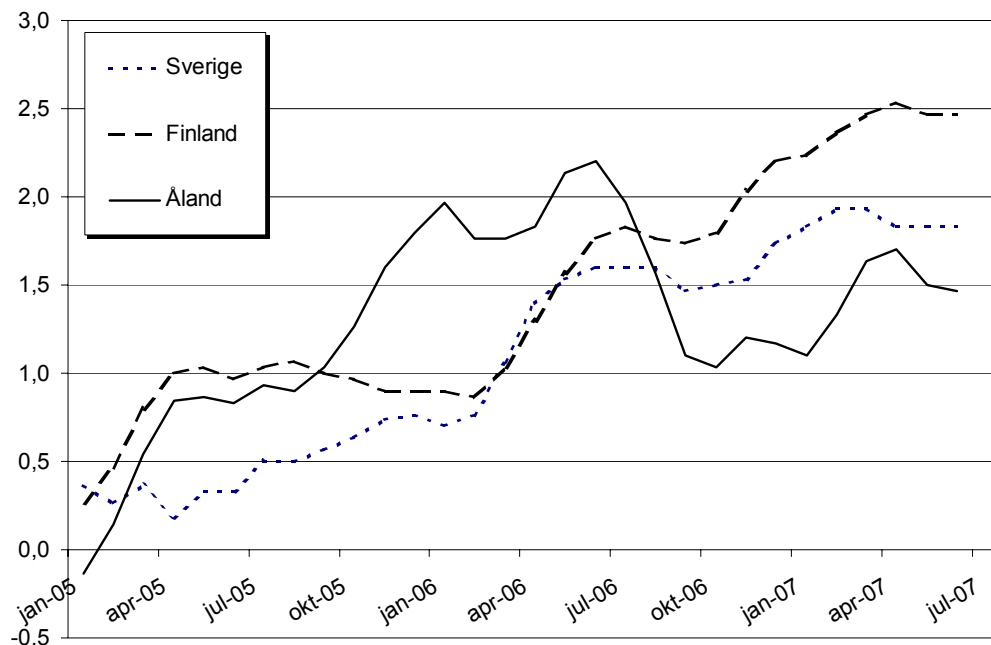
Källor: Statistiskcentralen, SCB, Finlands Bank, KI, Svenska och finska Finansministerierna, ÅSUB

*prel. uppgifter för Åland **prognos

Enligt Ås/UB:s beräkningar hamnar den samlade produktionstillväxten i den åländska ekonomin på 4,8 procent innevarande år. I år är det i första hand årets goda tillväxt i de stora börsbolagen; Birka Line, Viking Line och Ålandsbanken som lyfter Ålands BNP nära 5-procentsnivån. Dessa tre bolag står ensamma för 30 procent av det privata näringslivets förädlingsvärde. Den offentliga sektorns bidrag till BNP-tillväxten är mer ordinärt; sektorn väntas växa med cirka 2,6 procent i år, enligt ÅSUBs beräkningar. Ser vi tillbaka några år så kan vi konstatera att den åländska ekonomin visar en stark positiv tillväxttrend under 2000-talet, även om de årsvisa variationerna varit stora.

Figur 12. Inflationen i Sverige, Finland och på Åland, januari 2005 till juli 2007 (3-månaders glidande medelvärde)

Källor: SCB, SC, ÅSUB

Inflationen på Åland har sedan ett år tillbaka legat under Finlands och Sveriges (*Figur 12*). Vi får dock räkna med ett högre kostnadsläge även på Åland nästa år. Högkonjunkturen inom byggsektorn på Åland är starkt inflationsdrivande, vilket i sin tur kan komma att påverka turismen och exportnäringarna. Livsmedelpriserna stiger förmodligen, mycket på grund av höjda priser i producentledet. Höjda alkoholskatter kommer att ha en viss effekt, likaväl som en allmän press uppåt på lönerna. Priserna på kläder och skor kommer förmodligen att bli något dyrare, på grund av stigande importpriser. Dessutom väntar vi högre energipriser i vinter, vilket också skulle öka inflationstrycket. Sammantaget tror vi att inflationen på årsbasis på Åland kan nå upp till 2,5 procent.

Ett mått på den goda konjunkturen under året är att den totala arbetslöshetsgraden sjunkit. Den öppna arbetslösheten för årets nio första månader låg i medeltal på 2,0 procent, att jämföra med 2,2 procent under motsvarande period ifjol. Sysselsättningsläget är alltså gott på Åland och vi förväntar oss att det kommer att förbli så under den närmaste 12-månadersperioden. Sysselsättningsgraden har visserligen slutat stiga men det har snarare strukturella än konjunkturbetingade orsaker. Arbetslösheten befinner sig på en historiskt låg nivå, och allt tyder på att det så kommer att förbli under det närmaste året.

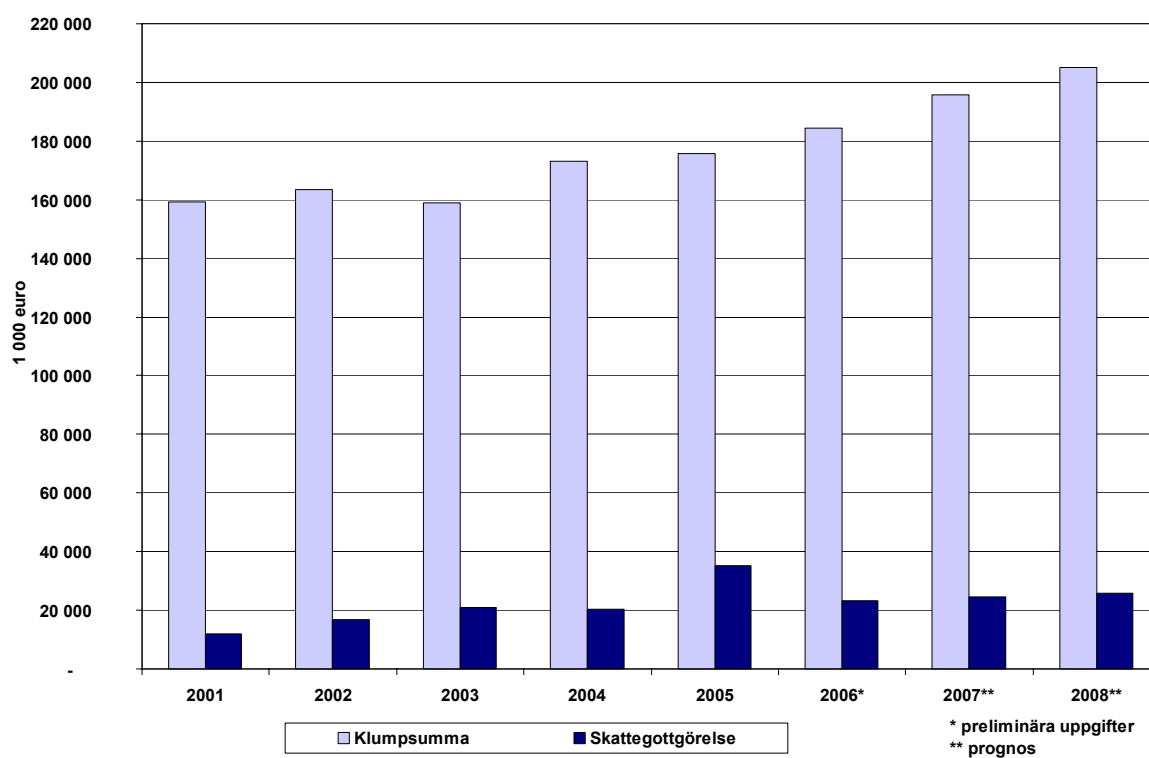
Ytterligare ett mått på den goda konjunkturen inom den åländska ekonomin är det positiva nettot i flyttningsrörelsen vi av allt att döma kommer att få se i år.

Inkomstutvecklingen för landskapet Åland

Inkomstutvecklingen för *landskapet Åland* ser fortsättningsvis stabil ut de närmaste åren. Landskapet Ålands budget finansieras till stor del av en avräkningsinkomst på 0,45 procent av statens inkomster (exklusive upplåning). För de närmaste åren ser utvecklingen positiv ut, eftersom det ekonomiska läget i Finland har varit gynnsamt, vilket i sin tur påverkar avräkningsinkomsten. För år 2005 uppgick avräkningsbeloppet till 175,6 miljoner euro och till 184,4 miljoner euro år 2006. Beloppet för år 2007 beräknas i slutändan bli cirka 195 miljoner euro. Förskottet som utbetalas för nästa år uppgår till 202,8 miljoner euro. För år 2008 förväntas beloppet kunna stiga till 205 miljoner euro. Utvecklingen av klumpsumman väntas sedan plana ut bland annat på grund av planerade skattelättnader.

Skattegottgörelsen ökade stadigt de första åren på 2000-talet och uppgick till 35,1 miljoner euro år 2005. Det rekordstora beloppet år 2005 beror på den stora ökningen av samfunds- och kapitalinkomstskatter, framför allt förorsakad av försäljningsvinsterna av de så kallade 'chipsaktierna'. 2006-års flitpeng på 23,1 miljoner euro ser ut att bli lägre än vad ÅSUB uppskattade i vårens rapport pga statens något högre inkomster (i hela Finland), medan våra estimat för statens inkomster på Åland för år 2006 var något för höga. För åren 2007 och 2008 uppskattas skattegottgörelsen uppgå till ca 24,4 respektive ca 25,7 miljoner euro. Det måste dock påpekas att den under 2008 eventuellt kommande reformen av tonnageskattelagen radikalt kan förändra mängden uppburna samfundsskatter, då i grova drag hälften av Ålands samfundsskatter härstammar från sjötransporter. Om samfundsskatterna på Åland minskade t.ex. med 10 miljoner euro, skulle skattegottgörelsen minska med ca 7,8 miljoner euro, allt annat lika.

Figur 13. Utvecklingen av klumpsumman och skattegottgårelsen, löpande priser

6. Näringslivsutvecklingen

6.1 Näringslivet som helhet

Analysen av läget inom det privata näringslivet grundar sig på uppgifter om företagets omsättning från det mervärdesskatteregister som ÅSUB har tillgång till samt på resultaten från vårens konjunkturbarometerundersökning¹¹. Dessutom har nyckelpersoner från vissa branscher och branschorganisationer kontaktas.

I ÅSUBs årligen återkommande konjekturenkät till ett brett urval av åländska företag frågar vi bland annat hur de enskilda företagen tror att utvecklingen för det egna företaget kommer att vara under året vad gäller omsättning, lönsamhet, antal anställda samt investeringsnivå. En sammanställning och viktning av svaren med avseende på företagens och branschernas storlek (mätt i antal anställda) ger en bild av framtidsförväntningarna inom hela det åländska näringslivet.

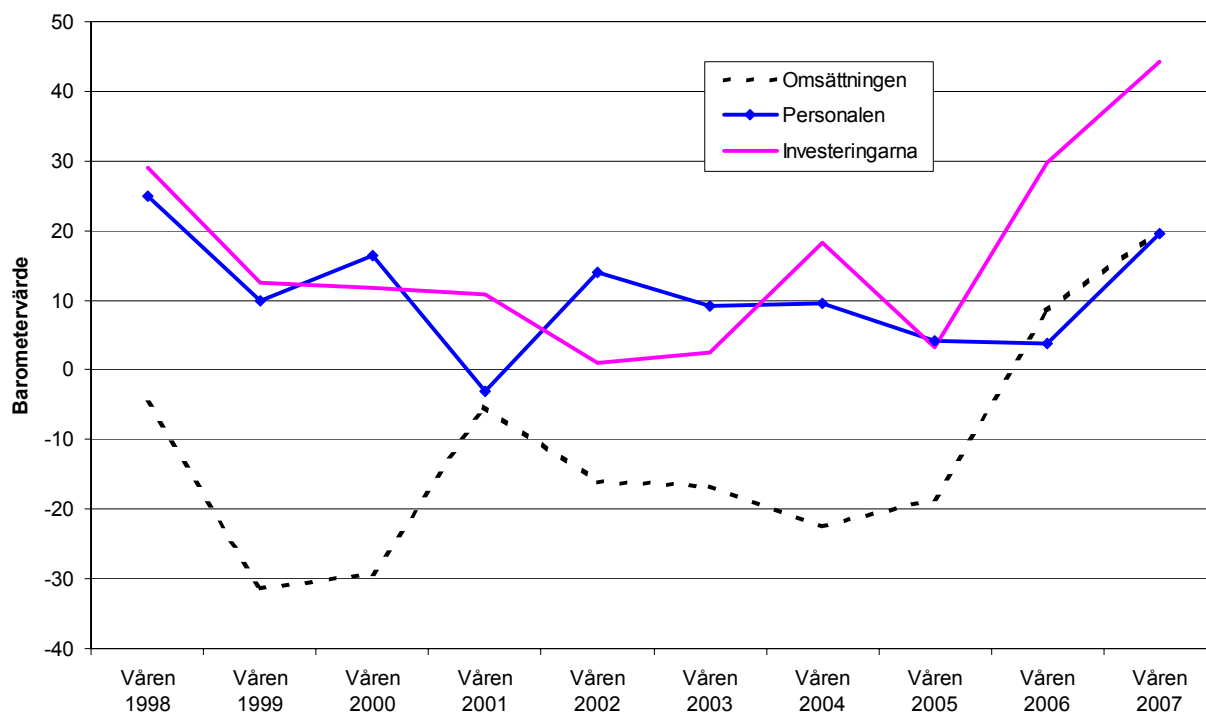
I vårens konjunkturbarometer framträder en relativt ljus bild av förväntningarna fram till våren 2008 (*Figur 14*). Det åländska näringslivets syn på det rådande konjunkturläget är genomgående positiv och den ljusa synen på framtidsutsikterna gäller i stort sett hela näringslivet. Den viktigaste enskilda faktorn bakom den fortsatta uppgången i konjunkturförväntningarna sedan fjolåret, är den positiva utvecklingen av framtidsförväntningarna inom rederibranschen.

Som framgår av figuren gäller företagets optimistiska syn framför allt utvecklingen av investeringarna, men även förväntningarna på nyanställningar och omsättningsutvecklingen är positiva, om än på en något lägre nivå.

---

¹¹ I samband med vårens konjunkturöversikt sammanställdes resultaten från en konjunkturbarometer som baseras på svaren från ett urval åländska företag, med en viss tonvikt på de större företagen. För en närmare redovisning av undersökningens upplägg, se ÅSUB Rapport 2007:1 "Konjunkturläget Våren 2007".

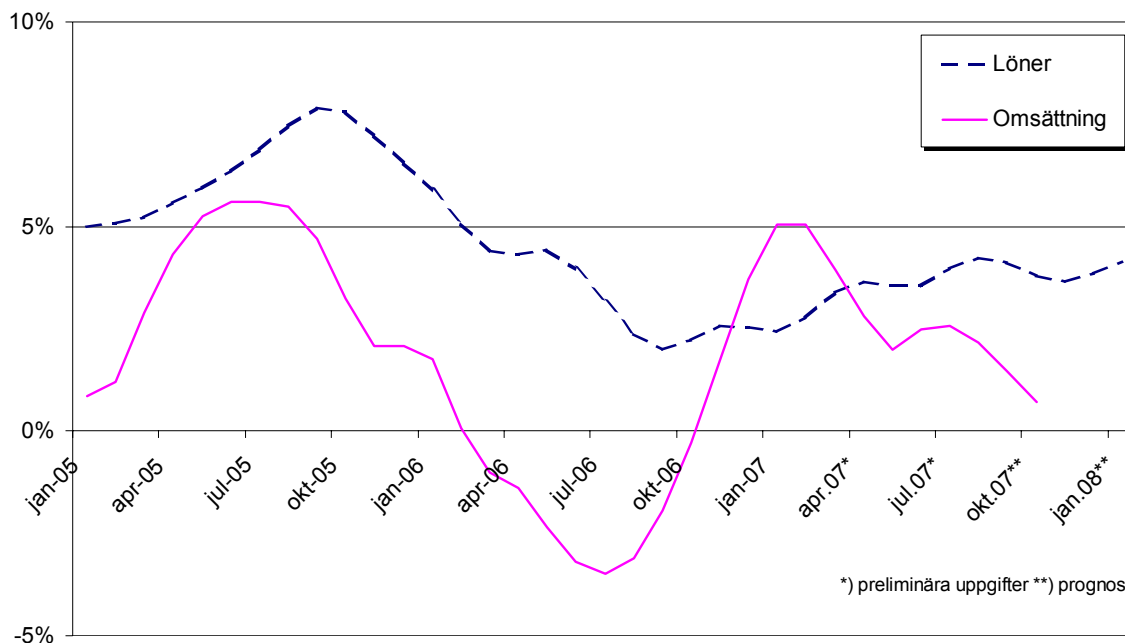
Figur 14. Konjunkturförväntningarna inom den privata sektorn 1998-2007

En analys av omsättnings- och lönekostnadsutvecklingen inom det privata näringslivet ger en uppdaterad bild av den faktiska utvecklingen inom den privata företagssektorn¹² fram till halvårsskiftet i år (*Figur 15*). Uppgifterna fram till och med december 2006 är slutliga, medan uppgifterna för första halvåret i år är preliminära.

Som framgår av *Figur 15* följdes löne- och omsättningskurvorna rätt väl åt under 2005 och 2006. Lönesummans tillväxt var hela tiden positiv, vilket förutom en viss positiv löneutveckling indikerar en ökning av antalet anställda i det åländska privata näringslivet. Sammantaget ligger tillväxten av lönesumman under de senaste 12 månaderna strax under den långsiktiga tillväxttrenden för 2000-talet (cirka 3,5 procent). Våra preliminära siffror och vår prognos för lönesummans utveckling under resten av året visar en stabil tillväxttakt.

¹² Den åländska ekonomin definieras i detta avsnitt som alla företag registrerade på Åland, vilket innebär att det i sammanhanget förekommer några företag som bidrar till omsättningen och lönesumman men som inte har någon egentlig verksamhet på Åland, förutom att de bidrar med skatteunderlag, och i något fall har ägaranknytning till Åland

Figur 15. Omsättnings- och lönekostnadsutvecklingen inom det privata näringslivet

Den totala *omsättningens tillväxt* var negativ under perioden mars till oktober 2006. Detta berodde till stor del på omstruktureringar inom sjöfartssektorn. Därefter repade sig tillväxten och vände till positiv under årets sista kvartal, mycket tack vare en förbättrad omsättning inom sjöfarten. Enligt vår prognos ser tillväxten av den samlade omsättningen i det privata näringslivet ut att mattas av under 2007, från och med mars månad. Sammantaget ser i alla fall omsättningstillväxten ut att bli starkare 2007 än 2006.

Utvecklingen inom den åländska ekonomin är avhängig utvecklingen inom sjöfarten (huvuddelen av branschen 'transport och kommunikation'). Att tillväxten av den samlade omsättningen i det privata åländska näringslivet ser ut att bli starkare i år än i fjol, beror som sagt i första hand på förbättrad omsättning inom sjöfarten.

ÅSUB konstaterade alltså i vårens konjunkturrapport att det rådde ett starkt konjunkturläge och en förbättrad situation för sjöfarten. Efter en god tillväxt av såväl den samlade omsättningen som lönesumman från mitten av 2006 får vi nu konstatera att konjunkturen inom det privata näringslivet är fortsatt god men ser ut att ha mattats av något under året.

6.2 Utvecklingen inom näringslivets branscher ur ett regionalt perspektiv

För att ge en mer nyanserad bild av det åländska näringslivets utvecklingen, som grund för kommunernas egen analys, presenteras uppgifter från vårens konjunkturbarometer samt uppgifter om olika näringssektorer omsättning per region.

De åländska kommunerna har delats in i fyra regioner: Mariehamn, central-, randkommunerna och skärgården. Näringslivets branscher har delats in i tre övergripande näringssektorer för att säkra ett acceptabelt antal svar per bransch och region. De tre näringssektorerna är: 1) parti- och detaljhandel, 2) alla andra serviceföretag inklusive inkvarterings- och restaurangnäringen, transportföretagen, finanssektorn samt företag som erbjuder företagstjänster och privata tjänster samt 3) industrin inklusive vatten- och elförsörjning, byggverksamhet samt primärnäringsföretagen.

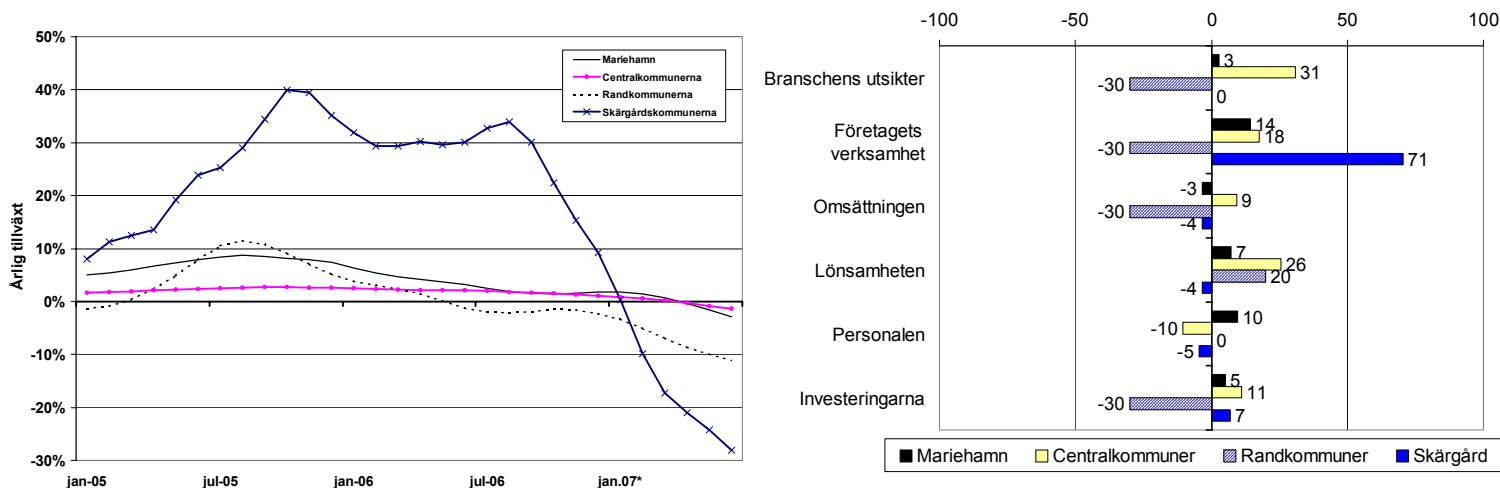
Utvecklingen inom handeln

Den statistiska kategorin handeln består av företag med ett flertal olika verksamhetsområden. Cirka en femtedel av omsättningen härrör från exportinriktade, och/eller internationellt verksamma företag som handlar i så olika produkter som livsmedel, bunkerolja, fisk, med mera.

Handeln uppvisar en relativt svag omsättningstillväxt under den senaste 12-månadersperioden. Omsättningens tillväxttakt har nämligen gradvis mattats av sedan hösten 2005 så pass mycket att tillväxten enligt våra preliminära siffror var negativ. Detta har med en nedgång i livs- och partihandeln som helhet att göra, men också delvis med tillfälliga nedgångar i exportvolym/värde.

Detta överensstämmer med resultatet från vårens konjunkturbarometer, enligt vilket handelsföretagen inte är lika positiva till konjunkturläget och sina verksamhetsförutsättningar som man är inom det åländska näringslivet i stort. Den rätt så avvaktande attityden märks i företagens rätt negativa bedömning av omsättnings- och personalutvecklingen samt investeringarna. Däremot kan en positiv tendens noteras med avseende på utvecklingen av det egna företagets verksamhet.

Figur 16. Omsättningens utveckling inom handeln samt handelsföretagens förväntningar, per region

En närmare titt på handelsföretagens omsättningsutvecklingen per region visar också på en avmattning av tillväxten sedan hösten 2005 i speciellt randkommunerna och med en viss eftersläpning i handelsföretagen i de övriga regionerna. Vi kan se att omsättningens tillväxttakt varierar mycket i skärgården, vilket kan förklaras med att förändringsprocenten kan bli stora då volymerna är små.

Förväntningarna på framtiden inom handelsföretagen i randkommunerna är dystra vad gäller utsikterna för branschen som helhet samt för det egna företaget. Dessutom överensstämmer företagens negativa förväntningar på utvecklingen av omsättningen med den verkliga omsättningsutvecklingen i regionen. Därtill är investeringsviljan inom handelsföretagen i regionen låg, medan förväntningarna på lönsamhetsutvecklingen trots allt är relativt ljusa. Handelsföretagen i staden är försiktigt positiva vad gäller samtliga variabler förutom den framtida utvecklingen av omsättningen, vilket också överensstämmer med den verkliga omsättningsutvecklingen i regionen. Förväntningarna inom handeln i centralkommunerna är positiva, men viljan att nyanställa personal är låg. Förväntningarna inom handelsföretagen i skärgården är svagt negativa när det gäller den framtida utvecklingen av omsättningen, lönsamheten och personalen, men företagarna ser ändå ljust på det egna företagens verksamhet.

Utvecklingen inom servicesektorn

I branschsektorn "serviceföretag" ingår företag inom inkvarterings- och restaurangnäringen, transportsektorn, finanssektorn samt företagstjänster och privata tjänster. Sjöfarten utgör en betydande del inom sektorn.

Hotell- och restaurangbranschen har som helhet gått dåligt och lider av allmänt låg produktivitet. Branschen uppvisar en negativ utveckling, omsättningens tillväxt har varit dålig under perioden efter den relativt goda sommaren i fjol. Det ser ut som om den långsiktiga (5-åriga) tillväxttrenden för branschens omsättning kommer att bli negativ om vår prognos slår in. Detta avspeglar förmodligen en svag lönsamhet och låg produktivitet. Överlag är utvecklingen hos denna centrala del av den åländska turistnäringen svag, såväl på längre som på kortare sikt.

Branschen *transport och kommunikation* är alltså den dominerande branschen inom servicebranschen och hela den åländska ekonomin, även om dess relativa andel gradvis sjunker. Den åländska sjöfartens konkurrenskraft har stärkts under året, och utsikterna ser relativt positiva ut för det närmaste året. Höjningen av alkoholskatterna i Finland på 10-15 procentenheter kommer förmodligen att ha en viss positiv inverkan på lönsamheten inom branschen. Dessutom planerar regeringen i Estland att höja alkohol- och tobaksskatterna nästa år, vilket också kan ha en viss positiv inverkan.

Beträffande utvecklingen inom den finländska sjöfartspolitikerna, kan vi konstatera att kommunikationsministeriet har framlagt ett lagförslag till totalrevidering av stödlagstiftningen för sjöfarten. Finlands regering går in för att passagerarfartygens nettolönearrangemang skall bli bestående, vilket betyder att Finland permanent får ett nettolönesystem som står sig mot konkurrenterna i resten av Norden. Det är dock Finlands riksdag som tar det formella beslutet.

Lagförslaget innehåller även ett förslag till ett tak på 5 procent för återbäringen av arbetsgivarnas andel av vissa försäkringspremieavgifter. På den positiva sidan hittar vi en rejäl sänkning av farledsavgifterna. Vi kan också konstatera att den i den finländska regeringens program utlovade reformen av tonnageskattelagen, som låtit vänta på sig, nu verkar komma att genomföras under år 2008, vilket ju bör ses som en positiv signal till rederinäringen.

Lastsjöfartens marknader är fortsättningsvis stabila tack vare den ekonomiska tillväxten. En fortsatt god tillväxt i Finland och det övriga Norden, liksom i det globala handelsutbytet är nämligen goda förutsättningar för en fortsatt stark tillväxt av fraktmarknaderna. Fraktsjöfarten har haft en stabil utveckling under det senaste året.

Ålands Redarförening har inlett avtalsförhandlingar rörande kollektivavtalen för utrikesgående lastfartyg och passagerarfartyg med Skeppsbefälsförbundet och Maskinbefälsförbundet. Däcks- och maskinbefälens nuvarande kollektivavtal löper ut den sista september. Från arbetsgivarnas sida framhåller man att målet är att nå sådana löneuppgörelser med befälsförbunden som inte försvagar den finländska

handelssjöfartens konkurrenskraft, och med en avtalsperiod som är minst två år.

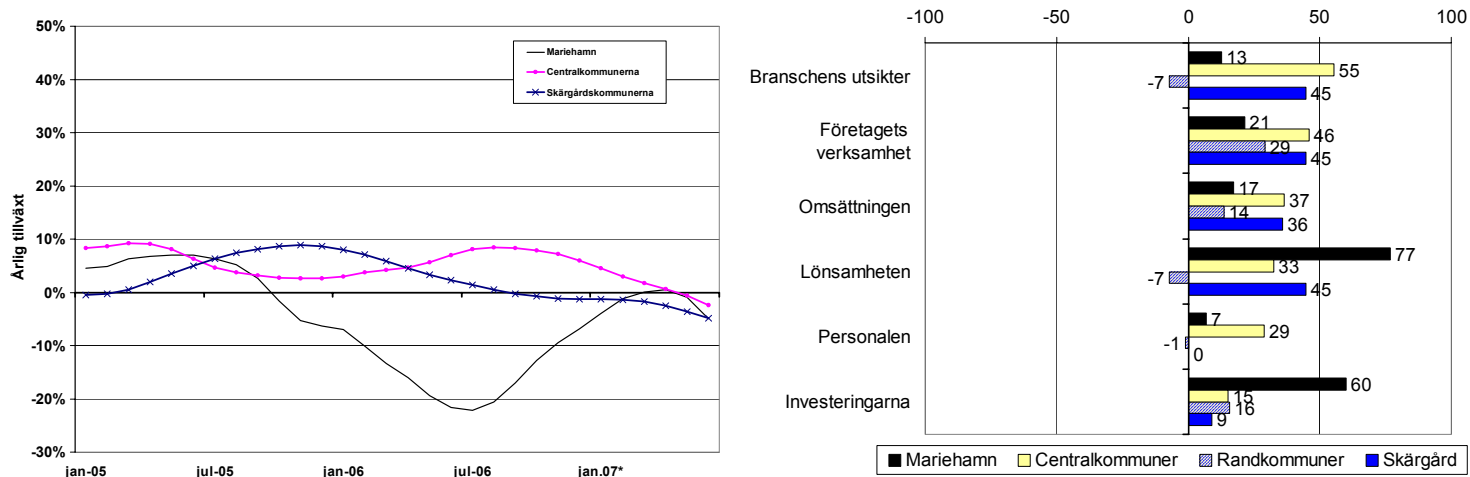
Sjömansunionens kollektivavtal för de utrikesgående last- och passagerarfartygen löper ut den sista februari 2008. Manskapets löneavtal går ut först den 15 februari 2008, men sjöfartsnäringen har valt att inleda sonderingar om ett tidigareläggande av löneförhandlingarna, så att de löper parallellt med förhandlingarna med befälsförbunden. Dessa kollektivavtalsuppgörelser har en central betydelse för den åländska handelsflottas konkurrenskraft.

Trots den senaste tidens börsoro ser de åländska *bankerna* med tillförsikt på den närmaste 12-månadersperioden. De åländska bankerna har upplevt en mycket aktiv kreditefterfrågan under det senaste året. Efterfrågan på krediter till hushållen kommer dock att dämpas av de stigande räntorna, och därtill av att byggkostnaderna åkt i höjden och att det är brist på byggare. Vi kan alltså med ett högre ränteläge och en redan nu hög skuldkvot hos hushållen, förutse en viss dämpning av efterfrågan på krediter från såväl hushåll som företag. Istället får vi förmodligen se ett ökat sparande, och därmed en volymtillväxt av bankernas placeringstjänster. De åländska bankerna har i allt högre grad involverat sig på försäkringssidan och förväntar själva att den verksamheten kommer att expandera.

De åländska *försäkringsbolagen* kan liksom försäkringsbranschen i stort räkna med allmänt stigande återförsäkringskostnader. På grund av inbrytningar på försäkringsmarknaden från banksektorn har konkurrensen om de åländska kunderna numera skärpts, vilket till en viss del pressar lönsamheten.

Branschen *övriga tjänster* kan uppvisa en blomstrande småföretagsamhet och en mycket stark långsiktig volymutveckling. Branschen består av ett stort antal småföretag och några få större företag verksamma inom ett stort antal områden; städ-, och tvättfirmor, privata läkar- och veterinärpraktiker, advokat-, jurist- och konsultfirmor, mäklare och IT-företag, m.m. Branschens omsättning har tredubblats under det senaste decenniet och kan uppvisa en starkt positiv tillväxttrend under 2000-talet. Också på kort sikt går det utmärkt för branschen.

Figur 17. Omsättningens utveckling inom servicesektorn samt serviceföretagens förväntningar, per region

Orsaken till att omsättningen inom serviceföretag i Mariehamn har sjunkit från och med hösten 2005 (serviceföretagen i randkommunerna visar på en betydande uppgång), beror främst på omstruktureringar av bolag¹³. Sedan början av år 2005 har omsättningens tillväxttakt pendlat mellan 0 och 10 procent för serviceföretagen i skärgården och centralkommunerna. Det verkar dock som om tillväxten har mattats av i båda regionerna, sedan början av 2006 i skärgårdskommunerna och ett år senare i centralkommunerna.

Förväntningarna inom serviceföretagen är synnerligen positiva och detta gäller nästan samtliga variabler i samtliga regioner. Förväntningarna i serviceföretagen i staden är speciellt positiva vad gäller den framtida utvecklingen av lönsamheten. Dessutom är investeringsviljan mycket god, medan viljan att nyanställa inte är lika stark. Serviceföretagen i centralkommunerna och skärgården ser också ljus på framtiden, men skärgårdsföretagen planerar inte att nyanställa personal under året. Serviceföretagen i randkommunerna är inte fullt så positiva som i de övriga regionerna och deras förväntningar på utvecklingen av branschen som helhet samt det egna företagets lönsamhet är svagt negativa.

Utvecklingen inom industri- och primärnäringsföretagen

Näringssektorn "primärnärings- och industriföretag" är en heterogen sektor som består av företag inom branscherna industri-, vatten- och elförsörjning, byggverksamhet samt primärnäringarna.

¹³ Affärsområdet Eckerö Linjen bedrevs ännu under verksamhetsåret 2005 inom moderbolaget, men från och med den 1 februari 2006 bedrivs verksamheten i det helägda dotterbolaget Eckerö Linjen Ab med hemort i Eckerö. Rederiaktiebolaget Eckerös Årsredovisning för tiden 1.2.2005-31.1.2006.

Primärnäringarna, som är av särskild vikt för den åländska landsbygds- och skärgårdsekonomin, är underrepresenterade i såväl barometerundersökningen som mervärdesskatteregistret. ÅSUBs uppgifter om utvecklingen av omsättningen och lönesumman, samt förväntningarna inom primärnäringarna täcker endast det jord- och skogsbruk och fiske som bedrivs i bolagsform. Bilden inom primärnäringarna kompletteras därför med en kort genomgång av förutsättningarna inom olika produktionsgrenar med hjälp av för ändamålet särskilt insamlad branschinformation.

Inom *primärnäringarna* har vi kunnat konstatera att det har varit goda tider för fiskodlarna, såväl som för spannmåls- och grönsaksodlarna. Branscherna gynnas av en stark efterfrågan och höga exportpriser.

Hösten 2007 kommer att bli intressant ur både åländsk och finländsk jordbrukspolitik synvinkel. Under hösten kommer de så kallade artikel 141-förhandlingarna mellan Finland och EU-kommissionen att intensifieras och förhoppningsvis slutföras. Artikel 141 i stödprogrammet innehåller viktiga nationella stöd i första hand till husdjurproduktionen och växthusnäringen. Indikationerna är att stödprogrammet fortsättningsvis kommer att bli tidsbegränsat och att stödnivån fortsatt skall vara fallande.

Godkännandet av det nya landsbygdsutvecklingsprogrammet dröjer än så länge. Landskapsregeringen kan dock starta implementeringen av programmet till vissa delar på egen risk. Detta bedöms vara en förutsättning för att odlarna inte skall hamna i kläm i den utdragna behandlingsprocessen.

På EU-planen finns några intressanta frågor på agendan som påverkar det åländska lantbruket. Viktigast är kanske diskussionen om bibehållandet av mjölkkvoterna.

Under säsongen 2007 har framförallt priserna inom spannmålssektorerna ökat rekordartat och den allmänna bedömningen är att produktpriserna inom de flesta sektorerna kommer att stiga de närmaste åren. En orsak är att energiproduktionen på jordbruksmark nu börjat slå igenom, eftersom odlingen konkurrerar om odlingsmark och sänker därmed produktionen och tillgången på främst spannmålsprodukter. En annan orsak är den goda utvecklingen i Asien med Kina i spetsen och öststaterna, vilket lett till en kraftig efterfrågeökning på världsmarknaden. Detta i kombination med en mycket god skörd på Åland har gjort att spannmålsodlingen flyttat fram sina positioner. Priserna förväntas fortsätta stiga åtminstone fram till 2009, dock inte i samma utsträckning som under detta år.

På slakterisidan väntar de stora aktörerna i Finland att priserna på grund av stigande foderpriser kan stiga uppemot 30 procent. Inom det åländska slakteriet är prisbilden ännu oförändrad och man tror att det ännu kan dröja ett tag innan prishöjningarna blir aktuella.

Den internationella efterfrågan på mejeriprodukter stiger, vilket förmodligen kommer att påverka det åländska mejeriet och den åländska produktionen. De stigande foderpriserna minskar dock även lönsamheten för mjölkbönderna.

Inom frukt- och grönsaksodlingen är också tongångarna försiktigt positiva efter några tuffa år. Efterfrågan och priserna har stigit. De positiva tongångarna inom potatisodlingen skuggas dock av de kraftiga skyfallen i slutet på maj som verkar ha förstört en stor andel av skörden. Odlingen av sockerbeter har till följd av reformen minskat kraftigt och volymen kommer att halveras om man jämför åren 2005 och 2007. Det är osäkert hur stor sockerbetsodlingen kommer att bli inkommande år. Spannmålspriserna har ju stigit och vissa odlare överväger att odla spannmål istället för sockerbeter.

De övergripande, långsiktiga målen och riktlinjerna för den *åländska fiskerinäringen* fastställs i hög grad av landskapsregeringens politiska styrdokument. En strategisk plan för perioden 2007-2013 har godkänts och ett operativt program är under beredning, i vilket prioriteringarna och reglerna för olika offentliga stöd inom fiskerisektorn kommer att fastställas under hösten 2007. För yrkesfiskets del bedöms dagsläget vara relativt stabilt och försiktigt positivt.

Beträffande det åländska vattenbruket, kan vi konstatera att tillväxtsäsongen för den odlade fisken har varit relativt god under året på grund av gynnsamma väderleksförhållanden. Prisnivån har varit god, men en viss oro på marknaderna kan noteras inför höstens slaktsäsong, vilket indikerar ett något sämre ekonomiskt slutresultat jämfört med senaste år. Totalt sett bedöms marknadsutsikterna dock vara relativt goda.

På längre sikt är näringens framtid fortfarande osäker. De fastställda miljömålen förutsätter betydande satsningar dels på förbättring av nuvarande odlingsmetoder och praxis och dels utprovning av nya metoder och odlingsarter. Inom förädlingssektorn kan vi notera ett ökat intresse för handel och förädling av fisk. Lönsamheten inom sektorn är relativt god och stabil, men småskaligheten och oberäkneliga säsongs- och mellanårsvariationer gör verksamheten känslig och sårbar.

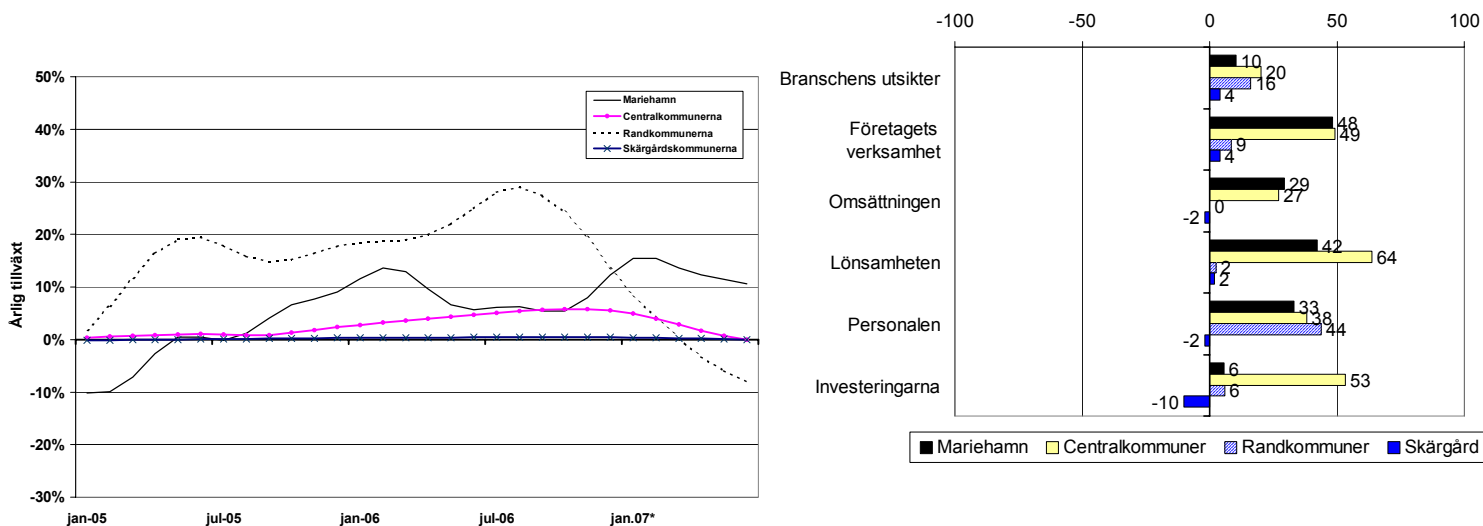
Omsättningen inom den åländska *livsmedelsindustrin* visar allt sedan våren 2005 en stark positiv tillväxttrend. Branschen domineras av ett stort företag; Chips ABP, som står för två tredjedelar av omsättningen. Tillväxten i omsättningen hos de övriga stora företagen inom branschen har skett i ett betydligt modestare tempo under den senaste 12-månadersperioden.

Branschen *övrig industri* består bl.a. av företag inom plast- och skogsindustri, snickerier, varv, miljöteknik, medicinsk utrustning, metallindustri och tryckerier. För denna bransch kan vi däremot sammantaget avläsa en betydligt lägre tillväxttakt, även om den skiljer sig mellan den högteknologiska och internationellt inriktade industrin, som går bra, och den mer traditionella industrin som växer långsammare. De större, teknologiskt avancerade och internationellt orienterade företagen växer snabbare än småföretagen.

Sammantaget kan vi konstatera att lönsamheten i den åländska *skogsindustrin* har varit god under året, men att den förmodligen kommer att försämrans under hösten på grund av högre råvarukostnader. Efterfrågan på såväl massaved, cellulosafelis som sågade varor är nämligen god. Byggekongjunkturen i EU-området är stark och sågarna lider brist på råvara. Dessutom har de relativt höga energipriserna och en ökad lokal efterfrågan drivit upp priserna på träbränsle. Den högre prisnivån kommer dock att stimulera till större avverkningsmängder inkommande vinter jämfört med de två senaste vintrarna.

Den åländska *byggbranschen* är inne i en stark högkonjunktur och småföretagen i branschen går särskilt bra. Sett i ett längre perspektiv är branschen en verklig tillväxtbransch. Den har volymmässigt vuxit så pass att den nu är tre gånger så stor som den var i mitten av 1990-talet. Beträffande dagsläget och framtidsutsikterna kan vi konstatera att konjunkturen inom byggbranschen för närvarande är het och ser ut att vara så under det närmaste året. De åländska byggföretagen har för närvarande en mycket god orderingång och beräknas ha full sysselsättning minst ett år framåt, vissa till och med två år framåt. Enligt vårens konjunkturbedömning framstod också byggbranschen, tillsammans med 'övrig service' som den mest optimistiska beträffande möjligheterna att nyanställa under de kommande tre åren. Likaså var man överlag optimistisk när det gällde det egna företags verksamhet och lönsamhet.

Figur 18. Omsättningens utveckling inom primärnärings- och industriföretagen samt deras förväntningar, per region

Omsättningsutvecklingen i primärnärings- och industriföretagen i staden och randkommunerna har sedan början av år 2005 varierat relativt mycket, omsättningsutvecklingen har rört sig mellan -10 och +15 procent i staden och mellan 0 och 30 procent i randkommunerna. Däremot har omsättningsutvecklingen under perioden inom primärnärings- och industriföretagen i centralkommunerna varierat relativt lite, mellan 0 och 5 procent, och runt nollstrecket i skärgården. Sedan början av hösten 2006 verkar det som om utvecklingen mattats av i företagen i centralkommunerna och speciellt i randkommunerna.

Förväntningarna inom primärnärings- och industriföretagen verkar vara speciellt positiva i centralkommunerna och staden, fastän investeringsviljan är svag i staden. Randkommunernas förväntningar är svagt positiva vad gäller samtliga variabler, men viljan att nyanställa är stark. Den verkliga omsättningsutvecklingen i skärgården syns även i företagens förväntningar på utvecklingen av omsättningen det närmaste året. Dessutom är investeringsviljan mycket svag.

Bilagor

Preliminär förvärvsinkomstskatteklaskyl (enligt debitering*), Mariehamn Oktober 2007

(1.000 euro)

	2005	2006*	2007**	2008**
Förvärvsinkomster	234 126	240 998	250 674	261 627
<i>förändring, %</i>	3,8	2,9	4,0	4,4
därav utlandsinkomster	13 615	13 500	13 500	13 500
Avdrag, riks-	47 005	48 350	47 023	50 070
Avdrag för inkomstens förvärvande	4 172	4 297	4 426	4 692
Förvärvsinkomstavdrag	18 469	18 561	15 921	17 450
Grundavdrag	1 650	1 642	1 634	1 634
Övriga avdrag	22 714	23 850	25 042	26 294
Avdrag, åländska	4 423	4 485	14 347	14 815
Resekostnadsavdrag	640	659	689	723
Studielåneavdrag	97	99	102	105
Sjukdomskostn.avdrag	3 245	3 277	3 048	3 079
Studieavdrag	441	450	459	468
Allmänt avdrag	0	0	10 049	10 441
Avdrag, sammanlagt	51 428	52 835	61 370	64 885
Beskattningsbar inkomst	182 698	188 163	189 304	196 742
Skattesats	16,00	16,00	16,00	16,00
Kalkylerad skatt	29 232	30 106	30 289	31 479
Övr. avdrag från skatten mm.	1 769	1 823	1 841	1 859
Debiteras	27 462	28 283	28 448	29 620
<i>förändring, %</i>	5,1	3,0	0,6	4,1
Den inkomst som motsvarar debiterad skatt	171 639	176 772	177 800	185 123
<i>förändring, %</i>	5,1	3,0	0,6	4,1

*De debiterade skatterna (de skatter skattebetalarna ska betala) stämmer inte helt överens med de skatter som under året redovisas till kommunerna.

Preliminär förvärvsinkomstskattecalcul (enligt debitering*), landsbygden Oktober 2007

(1.000 euro)

	2005	2006*	2007**	2008**
Förvärvsinkomster	245 596	253 067	264 579	276 207
<i>förändring, %</i>	4,2	3,0	4,5	4,4
däruv utlandsinkomster	13 559	13 400	13 400	13 400
Avdrag, riks-	55 915	57 362	55 633	58 910
Avdrag för inkomstens förvärvande	4 711	4 852	4 998	5 298
Förvärvsinkomstavdrag	22 278	22 389	19 265	20 923
Grundavdrag	2 419	2 407	2 395	2 395
Övriga avdrag	26 507	27 714	28 975	30 294
Avdrag, åländska	8 784	8 965	19 083	19 765
Resekostnadsavdrag	4 703	4 856	5 094	5 329
Studielåneavdrag	86	88	90	93
Sjukdomskostn.avdrag	3 569	3 587	3 336	3 369
Studieavdrag	426	435	443	452
Allmänt avdrag	0	0	10 119	10 522
Avdrag, sammanlagt	64 699	66 328	74 716	78 676
Beskattningsbar inkomst	180 897	186 739	189 863	197 531
Skattesats	17,25	17,55	17,47	17,47
Kalkylerad skatt	31 189	32 749	33 174	34 505
Övr. avdrag från skatten mm.	1 972	1 981	2 008	2 034
Debiteras	29 217	30 768	31 167	32 471
<i>förändring, %</i>	5,3	5,3	1,3	4,2
Den inkomst som motsvarar debiterad skatt	169 470	175 458	178 387	185 903
<i>förändring, %</i>	4,6	3,5	1,7	4,2

*De debiterade skatterna (de skatter skattebetalarna ska betala) stämmer inte helt överens med de skatter som under året redovisas till kommunerna.

Preliminär förvärvsinkomstskatteklaskyl (enligt debitering*), skärgården Oktober 2007

(1.000 euro)

	2005	2006*	2007**	2008**
Förvärvsinkomster	40 519	42 067	43 343	44 883
<i>förändring, %</i>	2,7	3,8	3,0	3,6
därav utlandsinkomster	3 139	3 100	3 100	3 100
Avdrag, riks-	10 269	10 556	10 352	10 926
Avdrag för inkomstens förvärvande	749	770	792	837
Förvärvsinkomstavdrag	3 376	3 393	2 907	3 161
Grundavdrag	550	547	545	545
Övriga avdrag	5 594	5 846	6 109	6 384
Avdrag, åländska	1 073	1 083	2 680	2 751
Resekostnadsavdrag	369	375	389	406
Studielåneavdrag	12	12	13	13
Sjukdomskostn.avdrag	622	625	581	587
Studieavdrag	70	71	73	74
Allmänt avdrag	0	0	1 624	1 671
Avdrag, sammanlagt	11 342	11 639	13 032	13 678
Beskattningsbar inkomst	29 177	30 428	30 310	31 205
Skattesats	17,63	17,73	17,73	17,73
Kalkylerad skatt	5 153	5 406	5 386	5 545
Övr. avdrag från skatten mm.	411	411	415	420
Debiteras	4 742	4 994	4 971	5 126
<i>förändring, %</i>	3,4	5,3	-0,5	3,1
Den inkomst som motsvarar debiterad skatt	26 862	28 124	27 984	28 856
<i>förändring, %</i>	3,0	4,7	-0,5	3,1

*De debiterade skatterna (de skatter skattebetalarna ska betala) stämmer inte helt överens med de skatter som under året redovisas till kommunerna.

Konjunkturenkäten - våren 2007

Posta eller faxa! ÅSUB, Pb 1187, AX-22111 Mariehamn; fax 018-19495

Ni har också möjlighet att svara via vår hemsida. Se följebrevet!

Senast tisdagen den 6 februari 2007!

Företag:	Kontaktperson:	Titel:	Tel:
----------	----------------	--------	------

 Vill Ni ha Konjunkturrapporten som återrapportering?   Ja   Nej

Vilken är Er aktuella personalstyrka (omräknat till heltidstjänster)? _____

1. Konjunkturutsikterna i Er bransch kommer om 12 månader att:
 ha förbättrats   vara oförändrade   ha försämrats

2. Kommer Ert företag om 12 månader att ha:
 expanderat   bibehållit nuvarande storlek   minskat eller upphört med verksamheten

3. Hur har omsättningen i Ert företag utvecklats jämfört med situationen för 12 månader sedan i förhållande till den allmänna kostnadsutvecklingen? (År 2006 var inflationstakten 1,7 procent).
 snabbare   ungefär lika snabbt   långsammare

4. Hur kommer omsättningen att ha utvecklats om 12 månader i förhållande till den allmänna kostnadsutvecklingen?
 snabbare   ungefär lika snabbt   långsammare

5. Hur har lönsamheten i Ert företag utvecklats jämfört med situationen för 12 månader sedan?
 förbättrats   oförändrad   försämrats

6. Hur kommer lönsamheten att ha utvecklats om 12 månader?
 förbättrats   förbli oförändrad   försämrats

7. Har antalet anställda i Ert företag jämfört med situationen för 12 månader sedan:
 ökat   varit oförändrat   minskat

8. Kommer antalet anställda i Ert företag om 12 månader att:
 ha ökat   vara oförändrat   ha minskat

9. Hur har investeringarna i byggnader och maskiner förändrats jämfört med situationen för 12 månader sedan?
 ökat betydligt   motsvarar ungefär årligt slitage och avskrivningar   minskat betydligt

10. Hur kommer investeringarna att ha utvecklats om 12 månader?
 ökat betydligt   motsvara ungefär årligt slitage och avskrivningar   minskat betydligt

11. Vilket av följande områden kommer Ert företag att satsa på i första hand under de kommande åren (ange endast ett alternativ)

1. investeringar i maskiner och inventarier
2. ökad automatisering
3. nya lokaler eller utvidgning av befintliga
4. expansion genom ökad arbetskraft
5. personalutbildning
6. utveckla marknadsföringen / söka nya marknader
7. produktutveckling
8. ledarskapsutveckling
9. förbättra inköpsfunktionerna
10. rationalisera verksamheten / förbättra soliditeten och resultatet
11. annat, vad? _____

12. Hur många anställda (omräknat till heltidstjänster) uppskattar Ni kommer att finnas inom Ert företag om 3 år? _____

13. Uppskatta antalet nyanställningar (ersättande och nya) under de närmaste 3 åren: _____

Om Ni svarat '0' eller 'inga' på denna fråga, gå direkt till fråga 16!

14. Om Ni planerar att nyanställa under de kommande 3 åren, vilken kompetens/yrkesinriktning hos Era nyanställda kommer Ni att efterfråga mest? _____

15. Om Ert företag efterfrågar en särskild kompetens/yrkesinriktning, vilken tror Ni kommer att vara svårast att få tag på under de kommande 3 åren? _____

16. Hur stor andel högskoleutbildade uppskattar Ni att det för närvarande finns inom Ert företag?

- 0-20%   20-40%   40-60%   60-80%   80-100%

17. Hur tror Ni att andelen högskoleutbildade inom Ert företag kommer att ha förändrats om 3 år?

- ökat   oförändrad   minskat

18. Hur stor andel av Er personal uppskattar Ni att i nuläget fortbildar sig per år?

- 0-20%   20-40%   40-60%   60-80%   80-100%

19. Inom vilket område tror Ni att Ni främst kommer att satsa på fortbildning/vidareutbildning under de närmaste 3 åren? _____

20. Vilken slags fortbildning/vidareutbildning kan Ert företag tänka sig bekosta under de närmaste 3 åren? (Flera kryss möjliga)

☐ (1) enskilda kortare utbildningstillfällen	☐ (2) tjänst från privat sektor/konsulter	☐ (3) tjänst från offentlig sektor
☐ (4) utbildning för examen/certifiering	☐ (5) fortbildn. på arbetstid	☐ (6) fortbildning utanför Åland
☐ (7) läroavtalsutbildning	☐ (8) nätbaserad utbildning	☐ (9) inget av dessa alternativ

Referenser

Finlands Kommunförbund, Kommunalekonomi: Nr 3/2007 juni, Helsingfors

Finlands Kommunförbund, Kommunalekonomi: Nr 4/2007 september, Helsingfors

Sydvästra Finlands skatteverk, Debiteringsstatistik 2006 8.10.2007, www.vero.fi

ÅSUB Rapport 2007:5, Ekonomisk utsatthet och social trygghet på Åland, Mariehamn

ÅSUB Rapport 2007:6, Konjunkturläget Hösten 2007, Mariehamn